

ZASTAROU PRAHU

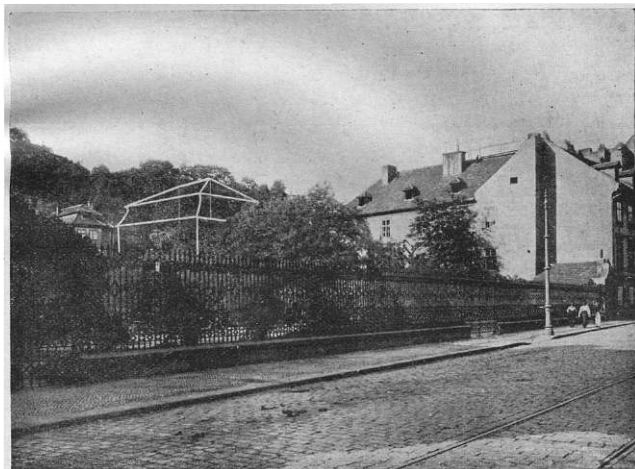
VĚSTNÍK PRO OCHRANU PAMÁTEK V ČECHÁCH

ROČNÍK VI.

V PRAZE DNE 29. ŘÍJNA 1915.

ČÍSLO 1.

PROTI ZASTAVĚNÍ POHLEDU NA KRÁLOVSKÝ HRAD.

Obr. 1.

Pohled z Valdšteinské ulice na vytýčený projekt

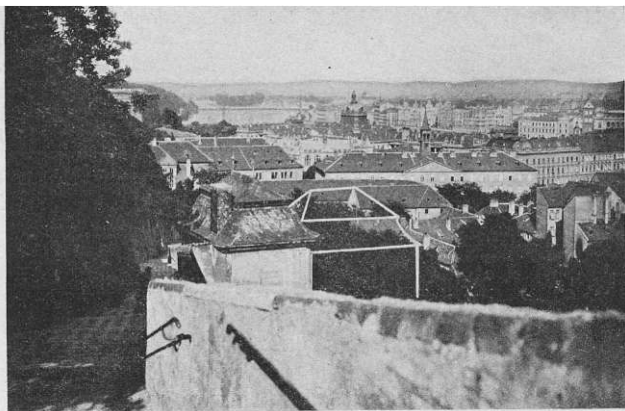
stavby rodinného domu pod královským hradem.

Na jaře letošního roku objevily se v zahradě domu čp. 151/III., sousedící se zahradou Fürstenberskou, stoly, vytýčující projekt stavby rodinného domu, těsně pod ohradní zdi Starých zámeckých schodů. Klub, vědom si své morální zodpovědnosti upozorniti na nebezpečí, jež by hrozilo okoli hradu královského, podnikl všemožné kroky u stavebníka a příslušných úřadů, aby nebezpečí toto odvrátil, avšak bohužel marně. Usnesením rady městské ve schůzi dne 19. srpna 1915 byla stavba rodinného domu ing. J. V. Wellikovi povolena s výhradou schválení hořmistrovského úřadu. Schválení toto dosud nebylo uděleno. Aby však, kdyby mimo očekávání přece došlo ku realizaci tohoto projektu, Klub byl prost veškeré morální zodpovědnosti, vytýká zde domácí rada přesně své stanovisko v této záležitosti.

Hrad pražský svou situací na táhlém hřebetu skalním, klesajícím povlovně na východ, ale příkře na jih, vytvořil si staletým stavebním vývojem podhradí, tvořící nyní palácovou čtvrt Malou Stranu, oddělenou od něho pásem zahrad na jižním svahu, který jest nepostrádatelnou podnoží monumentálně řešené hmoty hradu. Při navrženém regulačním plánu Malé Strany, který byl již nižšími instancemi přijat a čeká pouze na definitivní schválení zemského výboru resp. zemské správní komise, byl základem regulování partií Malé Strany pod hradem mezi ulicí Valdšteinskou, Klárovem a ulicí Pod Bruskou přesně vyslovený princip, aby zahrady pod

hradem nebyly zastavovány. Do tohoto stanoviska, jistě pietně formulovaného vzhledem k veliké ceně hradu a pohledu na něj, učinil průlom projekt soukromého stavebníka, který při domě čp. 151/III. chce postavit v zahradě přímo ve svahu těsně pod zdi Starých zámeckých schodů dům značných rozměrů půdorysných i výškových, kterýžto projekt byl předmětem jednání všech instancí a schválen proti dobrozdání c. k. zemského konservatorátu, ano i vzdor protestu c. a k. zámeckého hejtmanství, odvolávajícího se na znění § 40. stavebního řádu pro Prahu.

Projekt navrhuje zboření dvou domů do ulice Valdšteinské, z nichž jeden jest dvoupatrový a druhý třípatrový, a chce po vynechání prostory zšířiti 18 m. od hranice sousední zahrady Fürstenberské vystavěti dům jednopatrový, který však svojí výškou — ca. 13'60 m. do hlavní římsy a ca. 19'20 m. do hřebenu — nebude se značně lišiti od domů dvoupatrových, které tam regulace předepsala. Současně však navrhuje v zahradě druhou budovu, rodinný dům o půdorysu měřícím ca. 25 m. délky, kolmo ku svahu situované, a ca. 21'60 m. šířky, započítaje v to výstupek na západní straně, a výšce ca. 15 m. od terainu zahrady k římsě a ca. 22'60 m. ku hřebenu, kteréžto výškové míry následkem stoupání terainu zahrady o 1'44 m. proti nivoce ulice Valdšteinské se v pohledu o toto stoupání zvýší na ca. 16'14 m. ku římsě a ca. 24'04 m.

Obr. 2.

*Pohled od král.
hradu na vytyče-*

*ný projekt stavby
rodinného domu.*

ku hřebenu. Tyto rozměry neliší se od rozměrů normálních činžovních domů, stavěných v ostatním městě, kde měřítko jich není na ujem tak význačným objektům, jako je hrad pražský. Tato velká hmota budovy jest situována kolmo ku směru hradu a svahu hradního, tedy zcela opačně, než tomu je při všech velikých budovách okolí, jež přirozeně sledující podélnou linii, diktovanou hradem, stejnoměrně podřizovaly se jemu svou situací. Následkem toho novostavba zařezává se dvěma etagemi do svahu hradního, takže teprve třetí etage vzrůstá těsně pode zdi zámeckých schodů nad terrain, následkem čehož nelze plně využívat prostor zbytečně veliké budovy.

Veliká hmota budovy ruší úplně souvislý pás zahrad na svahu hradním, ve kterém dosud stojí pouze objekty zahrady, vyplývající z dispozice architektonické zahrady barokní, k nimž přiřazuje se i zahradi domek čp. 184/III. u zámeckých schodů, který půdorysně tvoří přibližně čtvrtinu projektovaného domu rodinného. Jediný větší objekt stojící v sousední zahradě Fürstenberské, dům čp. 155/III., který vznikl jako adnex paláce čp. 154/III., je svými dimensemi mnohem menší a kromě toho situován je v zahradě pod svahem a za hlavní budovou paláce, takže pouze obrysy jeho členité střechy mezi stromy jsou patrné, aniž by sám rušil souvislost zahradního prostoru pod hradem. Na proti tomu projektovaná budova hmotou svojí ovládá a rozrušuje celý tento prostor, a to jak v pohledu z ulice Valdšteinské na úbočí hradní, tak i úplně zastírá pohled na hrad od paty Starých zámeckých schodů, který v navržené regulaci má býti ještě zvětšen, a sice rozšířením ulice pod schody ze 4 na 10 m. a ještě značnějším rozšířením prostoru u samé paty schodů úmyslným okosením bloku domovního. Navržená budova je rozčleněna půdorysně i silhouetou, zvláště věžičkou, jež není v rozměrech budovy započtena a která v pohledu na hrad bude se násilně zařezávat do jeho obrazu.

Budova sama po stránce architektonické není rovnocenným doplňkem tak význačných a umělecky vynikajících budov, jakými jsou hrad a paláce pod svahem zámeckým, takže i po této stránce bude rušivě působiti ve svém okolí. Novostavba následkem volné dispozice

celé budovy má právě vedlejší fasády obráceny ke hradu a ulici Valdšteinské, při čemž formové jich vylučení není ani po stránce umělecké uspokojující pouhou kompilací stylových prvků různých dob, jež nijak nevystihuje pojem a podstatu t. ř. pražského baroku.

Při komisi, jednající o přípustnosti zastavění zahrady, byla projektovaná novostavba nedostatečně vytýčena pouze vyznačením nároží obrácených ku hradu a krajních bodů hřebene mansardové střechy, takže celá komise byla uvedena v omyl, že při pohledu z ulice Pod Bruskou nebude budova vaditi pohledu na hrad, při čemž nikým, ani zástupcem regulačního úřadu města Prahy nebylo pamatováno na regulační plán, vypracovaný pro tyto partie, kde pohled na hrad, dnes z části zakrytý stavbami, jež musí býti zbořeny, bude v budoucnosti otevřen ve mnohem větší šíři. Teprve při pokračování komise na povolení stavby poukázal zástupce c. k. zemského konservatorátu poprvé na projektovanou regulaci pod Starými zámeckými schody a na nebezpečí zakrytí pohledu na hrad s těchto míst a tudíž zničení nejen nynějšího pohledu, nýbrž i zabránění budoucího rozšíření tohoto pohledu na hrad a jeho úbočí. Ač tento důvod, jistě nejpádnější svědčící proti navržené novostavbě a zdůvodňující odepření souhlasu se strany c. k. nejvyššího hofmistrovského úřadu, byl úředními znalci popíráni, přece dodatečně provedené vytýčení severovýchodního nároží projektované budovy bylo nejlepším dokladem správnosti tvrzení zástupce c. k. zemského konservatorátu, jež nemůže oslabiti ani nesprávné tvrzení, že pohled na hrad bude zasažen nepatrně se stanoviskem málo známých a nevyhledávaných, ač právě tento pohled je viditelný z velmi frekventované ulice Pod Bruskou, kudy vede i jediná trať elektrických drah ku hradu.

Tuto nepopiratelnou skutečnost nemohl by ovšem zméniti, tím méně vyvrátiti ani eventuální pokus o změnu regulační čáry pod zámeckými schody, ježto snížení projektovaného rozšíření ulice ze 4 m. na 10 m. nelze provést a tudíž vždy v budoucnu nutno počítati se zvětšením pohledu na hrad královský z těchto míst.

Domácí rada z uvedených důvodů jest přesvědčena, že škody, jež hrozí pohledu na hrad a jeho svahy, jsou takového rázu, že naprosto nemůže je vyvážit zisk

Obr. 3.
Krásná skupina
domů, uzavírají-
cích východní

stranu Velkopřevorského náměstí, zničená zbořením jednopatrového domu.

uváděný jak stavebníkem, tak znalcem, vzniklý jednak rozšířením již jsoícího pohledu na hrad z ulice Valdšteinské, jednak nově vytvořený a zvlášť akcentovaný pohled na baštu XIX. s nově vystavěnou vilou, kterýžto pohled nelze vůbec porovnávat s nejkrásnějším a nejproslulejším pohledem na hrad. Při tom nelze ani připustit možnost tvrzení, že stavebník pro rozšíření pohledu na hrad přináší oběti hmotné, ježto, jak již dříve uvedeno, výškové rozměry neliší se podstatně od původně stanoveného způsobu zastavění při ulici a současně povolením stavby v zahradě získává stavebník ještě větší plochy stavební, než jakou by měl při dodržení požadavku nezastavitelnosti zahrad.

Domácí rada klidně snáší výtku ji činěnou, že nebude-li povolena stavba zahradního domu, nebude zvětšen pohled na hrad ve Valdšteinské ulici a nebude zbořen třípatrový dům čp. 151/III., poněvadž je stejně jako stavebník přesvědčena, že nejde zde o absolutní zisk veřejnosti, nýbrž o zisk soukromého stavebníka, který nabízí kompenzace zdánlivě značné u vědomí většího svého zisku. Kategoricky však musí odmítnouti, jakoby z jiných důvodů, než čistě věcných, vystupovala proti tomuto projektu, a naopak přála by si, aby stejné věcné a nepředpojaté byli posuzovali projekt úřední znalci, jimž svěřena je nejkrásnější čtvrt Prahy, pro niž měli by mít mnohem větší porozumění, než jaké projevíli v tomto případě.

VZHLED VELKOPŘEVORSKÉHO NÁMĚSTÍ POŠKOZEN.

Na Velkopřevorském náměstí v Praze III. zbourán byl až do základů jednopatrový adnex domu čp. 490-III., který hmotou a obrysy příznivě se připojoval k renesanční hlavní budově a k okolí, uzavíraje východní stranu náměstí, jehož prostorového vzhledu byla budova podstatnou složkou. Postup, kterého bylo použito, aby celá budova byla zbořena, takřka bez vědomí úřadu stavebního města Prahy i příslušných kruhů konservátorských i bez vědomí soupisné komise, je tak zajímavý a odstrašující, že domácí rada pokládá za nutné, celou záležitost v plném světle dát v úvahu veřejnosti i příslušným stavebním instancím.

Výměrem ze dne 25. dubna 1915 čj. III. 3197/15 povolila rada městská k žádosti p. Hynka Veselého, majitele domu čp. 490-III. přestavbu části domu podle předložených plánů komisí zkoumaných dne 19. dubna t. r. Dle těchto plánů, jednalo se o vybourání vchodu a dvou širokých oken v přízemí za účelem úpravy krámu a o posunutí některých oken v prvním patře dle pozdějších os. V plánech těch označeny byly dva rozdílné řezy budovy, z nichž ne snadno dají se posoudit rozdíly požadovaného zvýšení budovy, které v posudku nebylo uvedeno ani technickým znalcem, právě tak jako nebylo uvedeno naprosto nové postavení vikýře. Předpokládáme, že vadné označení změn, odpo-

rující předpisu § 30. st. ř., dle něhož vyplývá účelné užití barev v jednom a též řezu, uvedlo v omyl i technického znalce, v jehož posudku opomenuty byly změny tak podstatného rázu.

Označení změn v povolení přestavby nijak nedávalo majiteli práva provádět tyto změny způsobem, že dům postupně od shora byl bourán až do základů, byť „s velikými oběťmi“. Nelze také nikomu s dobrým svědomím tvrdit, že děly se přípravy k účelnému a řemeslnému provádění změn povolených, a není tudíž ani možno věřit, že úřad stavební mohl by potvrdit, že zdivo bylo chatrné a neudržitelné, následkem čehož původně projektované změny nemohly být provedeny, — když stavební úřad konstatoval dříve, že změny technicky dají se provést, a když týž dověděl se o bourání s jiných stran a zakročil teprve, když dům byl úplně zbourán.

Postup bourání ovšem odporuje úplně úmyslu provádět povolené změny a jeví se tu nápadný odpor v jednání stavebníkově resp. jeho stavitele, když sám předem na špatný stav zdíva před zbouráním až do základů úřad stavební neupozornil, který zase měl povinnost správnost tvrzení hned při samém začátku bourání úředně místní komisí zjistit. Z postupu uvedeného vidno, že jde v tomto případě skutečně o svémocné opatření,

Obr. 4.

Vzhled náměstí
má být poškozen
výškovým i pů-

dorysným zvětše-
ním stavby na
místě jednopatro-
vého domu v levo.

které podléhá příslušným trestním řízením, jež však do dnes zavedeno nebylo.

Dokladem tohoto svémocného opatření stavebníkovy jest, že po zbourání domu předložil žádost za novostavbu, vystupující o 2 metry do prostoru náměstí a podmiňující tudíž udělení nové stavební čáry, která rušila by dochovaný prostor a pozměnila dosavadní poměr hmot celého okolí.

„Vyhověti žádosti za rozšíření staveniště bylo by odměnou za promyšlené zbourání starého domu“ upozornila domácí rada Klubu radu městskou před rozhodnutím o žádosti, ovšem marně, neboť nová čára byla udělena a příslušná část pozemku, pokud náleží obci, stavebníku byla prodána s předpokladem, že i od paláce hr. Buquoyů bude prodána část potřebná.

Způsob celého postupu, kterým zmizela jedna význačná skupina budov a architektonicky řešeného náměstí, jež nebylo respektováno, ale kdy bylo více dbáno prospěchu soukromých zájmů, utvrzuje v přesvědčení, že právě ty úřady, od kterých čekali bychom ochranu krás města, více přispívají k jeho ochuzení, neboť samy nezjednaly si ani záruky pro stavbu, která by v architektonickém smyslu nahradila budovu zbouranou. Obava naše je tím odůvodněnější, ježto nemáme příkladu, že by úřad stavební svým vlivem zajistil vyřešení budovy do prostoru architektonicky tak význačného se vklínající, o čemž svědčí většina budov z novější doby.

Domácí rada Klubu „Za Starou Prahu“ v době, kdy dosud se stavbou započato nebylo, zdůrazňuje své stanovisko, jež objasnila již před rozhodnutím o čáře, aby vzhledem k tomu, že zbourání domu bylo provedeno svémocným způsobem, jako důsledek právních následků a z trestu nařízena byla úplná restituce budovy, tudíž znovu postavení domu čp. 490—III., pokud možno tak, jak byl, ač setrváváme na zásadě v případě nového a odchýlného řešení, aby nová přístavba vytvořena byla po stránce formové úplně volně a umělecky význačně, jak toho významné prostředí vyžaduje, avšak v koncepci původní budovy. Pouhým přenesením forem původního originálu stala by se přístavba pouhou napodobeninou v uměleckém smyslu úplně bezcennou.

Při komisi konané dne 9. července 1915 podal c. k. zemský konservátor tento protest:

Výměrem ze dne 25/4. 1915 č. j. 3197/15 povolila rada městská k žádosti p. Hynka Veselého, majitele domu čp. 490—III. na náměstí Velkopřevorském, přestavbu části domu čp. 490—III. podle předložených skic dne 19. dubna 1919 zanešených plánů.

Majitel domu toho však ve skutečnosti, a jak také v žádosti své ze dne 3/7. 1915, č. III., 3605 za povolení novostavby a změnu čáry stavební sám otevřeně doznává, zboural až do základu „a velikými obětmi“ část domu čp. 490—III., pro který pouze přístavba byla povolena, a sice svémocně, bez řádného úředního povolení, a vysvětluje svémocné opatření toto v žádosti výše citované tím, že při provádění této přestavby bylo zdivo této části domu chatrné, že by bývalo nebezpečno ponechatí sebestmíší část starého zdiva s ohledem na projektovaný účel této části domu. „Z ohledů bezpečnostních tedy nucen byl právě tuto část zbourati.“ Byť údaje tyto byly aspoň z části pravdivé, bylo jedné správným a právním předpisům odpovídajícím, aby správnost údajů těchto hned při samém počátku bourání úřední místní komisí byla zjištěna a na základě jejího nálezu zažádáno za úřední svolení ku zbourání domu, což obojí se nestalo, ač prý, jak strana udává, o bourání oznámení bylo učiněno. Pouhé oznámení prováděného bourání nenahrazuje však nikterak řádné úřední povolení ku bourání. Ze všeho vidno, že jde v případě tomto skutečně o svémocné opatření, které podléhá příslušnému trestnímu řízení. Je pak nesporným faktem, že tímto svémocným opatřením porušen byl provedením zbouráním — místo povolené přestavby domu čp. 490—III. — dochovaný obraz Velkopřevorského náměstí, neboť i v případě, že zmizí zde novostavba přibližná zbourané staré části domu čp. 490—III., nebude přece rovnati se originálu, neboť ubyl jí půvab a patina budovy staré, nehledě k jiným změnám, jež zde vzniknou. Mezi ně náleží i žádost a snaha posunouti čelní zeď do Velkopřevorského náměstí o 2 m., za níž právě žádosti ze dne 30. května 1915 současně se žádostí za povolení novostavby je žádáno, což bylo asi vlastní pohutkou zbourání, jímž ale zabrána byla by značná plocha náměstí Velkopřevorského — na němž ničeho by méněno býti nemělo — a to na úkor jeho prostranství, jeho dochovaných proporcí a půdorysu. Z důvodu toho ohraňuje se podepsaný úřad proti žádanému zastavení části náměstí, které, kdyby bylo povoleno, bylo by vlastně přemíjí za úředně nepovolené a tedy svémocné zbourání části domu čp. 490—III., nehledě ani k tomu, že v obojím případě vznikla by povážlivá praedice. Vzhledem pak k tomu, že zbourání toho právě svémocným opatřením bylo provedeno, důlnozodpovědnosti v případě tomto důsledně úplnou „restituci in integrum“, tudíž znovupostavení části domu čp. 490—III., pokud možno tak, jak byl. Z důvodu toho ohraňuje se podepsaný úřad proti navržené změně čáry stavební, kterou zabírá se část veřejného prostranství, tedy malebného náměstí Velkopřevorského, jež v každém případě v rozměrech a půdorysu dochovaném budí zachováno a nedoporučuje nyní důsledně žádné podstatné změny na fasádě u domu čp. 490—III., tedy ani provedení velkých obloukových oken v přízemí a konceduje pouze povolení vchodu krámového pro živnost majitele domu toho nutného.

PŘÍSPĚVKY K DĚJINÁM A MÍSTOPISU KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY A OKOLÍ^{*)}

XXII. PALÁC KOUNICŮV V ULICI PANSKÉ V PRAZE.^{**)}

Ulice Panská, ačkoliv byla dle všeho již v původním plánu Nového města pražského, zastavěna byla uvnitř teprve v letech pozdějších tím způsobem, že držitelé tamějších pozemků rozprodali je na městiště k vystavění domů, a proto se ulici ještě kolem r. 1380 říkalo ulice Nová. Byl to zvláště Kříž, sladovnick, řečený Křížala, vlastník domu nárožního s pivovarem Na příkopě, na místě nynějšího kostela Piaristů, jenž rozparceloval zahradu za domem svým táhnoucí se po celé východní straně ulice — proto se ulice zvala Křížalovou — a od něho roku 1378 koupil také pozemek pod věčný plat roční půl kopy gr. s jedním zajcem Pešek tesař.¹⁾ Dům, jež si tehdy zřídil na místě, kde nyní stojí *palác Kounicův* (čp. 890-II.), nebyl asi velký, neboť ani plocha jeho nebyla značná, a teprve v dobách pozdějších byla rozmnožena příkupováním pozemků od domů sousedních. Pešek držel dům až do r. 1394, kdy jej prodal²⁾ Hanušovi Schwarzerovi, soukeníku, jemuž ovšem zůstala i povinnost placení věčného úroku. Nový majetník byl Němec, a dle všeho, když došlo k bouřím v Praze po smrti krále Václava, odešel z města, a dům jeho propadl obci. Aspoň r. 1424³⁾ koupil jej od obce novoměstské Křtěn Zelený za 20 kop gr.

Zelený nepodržel domu, jak se zdá, dlouho, nýbrž postoupil jej Janovi, lékaři očnímu, od něhož jej koupil r. 1430 Marek, vozatáž, sobě i manželce Anice za 18 kop gr.⁴⁾ Ale nový majetník v několika letech zemřel, a vdova prodala⁵⁾ dům r. 1437 Vaňkovi, mydláři, a ženě jeho Barboře za 17 kop gr., když se prve nezdařil trh domu se Zdislavem ze Slivna. A od nich r. 1444 převzal jej Augustín z Března s manželkou Dorotou za touž cenu trhovou⁶⁾, aby jej po dvou letech zase prodal⁷⁾ za 19 kop gr. Kristíně, vdově po Matějovi od Hřebeňův ze Starého města, písaři, kteráž r. 1453 vzdala a zapasla dnu⁸⁾ kterou svou inici Zikmundovi, Hynkovi a Anežce, vnoučatům, dětem nebožce Hynka syna svého, a to pro případ smrti své.⁹⁾ Skutečně, když zemřela, přešel dům na jmenované dědice, a Anežka z Topolan, co jí připadlo na něm dědictvím po babě, vzdala roku 1473 manželu Mikulášovi z Čechelic v vzájemném vzdání.¹⁰⁾ Ode všech dědiců koupil¹¹⁾ pak dům i se zahradou při něm roku 1475 Kašpar krejčí za 59 kop gr. Ale tomuto majetníku nevedlo se valně; již roku 1479 musil si s manželkou Kateřinou vypůjčiti 40 kop miš. od Jana z Lutic, písaře Jana z Roupova, hofmistra královského, a ženy jeho Anny a zapsal je na domě, jenž pak byl prodán, když se k němu připověděl r. 1480 pro dluh 5 kop ještě Václav Kožmín, úředník podsalský, po smrti Kašparově vdovou Janovi z Lutic za 80 kop gr.¹²⁾

Jan z Lutic, jenž byl při vložení trhu do knih městských přijal zároveň právo městské v Novém městě pražském, nepodržel domu dlouho, nýbrž prodal jej ještě r. 1481 Benešovi Dránsníkovu malíři a manželce jeho Elišce za 100 kop gr. O Dránsníkovu malíři, jenž byl roku 1480 rychtářem

městským, zachovalo se dosti zpráv i o druhé ženě jeho Žofce, která po smrti jeho r. 1486 řadu let ještě žila, ale o dle jeho nemožno ničeho povědět.¹³⁾ Dům v ulici Křížalové prodal téhož roku, kdy ho nabyl, Jindřichovi z Roktok a Klínšteinu, řečenému Mičan, a manželce jeho Marianě z Dubce za 130 kop gr. hotově zaplacených.¹⁴⁾

Roku 1489 koupil dům Jindřicha Mičana, jenž přijal v Novém městě právo městské, Habart z Chval za 80 kop gr. miš. hotově zaplacených, ale v krátkém čase prodal jej za 100 kop miš. Janovi, kloboučníku klobouků pávových.¹⁵⁾ Ten r. 1498 postoupil¹⁶⁾ dům v vzájemném vzdání manželském ženě Dorotě, než r. 1500 prodal jej Zuzaně, vdově po Václavovi z Oslovic, za 62¹/₂ kopy gr. praž., když byla prodala Jiřimu střelci úrok ve vsi Křivousích a Dědibabech.¹⁷⁾ A od ní koupil dům sobě i manželce Anežce Vavřince tesař r. 1501 za 70 kop gr. praž.¹⁸⁾

Majetníci domu v příští době měnili se stále dosti rychle, jako dříve; souviseleto toto střídání bud se vzrůstem zámožnosti jejich, nebo s jejím úpadkem, že si mohli zakoupiti dům větší, nebo musili se uchýlit v dům menší, aby zaplatili dluhy. Když Vavřinec tesař zemřel, vdova Anežka prodala roku 1506 dům v ulici Křížalové — tak se ji neustále říká — Janovi Roubíkovi tesaři za 40 kop gr. čes., a při tom bylo vymíněno, že prodávající bude v tom domě bydliti a tři komory míti až do vyplnění sumy tržové, kterou chtěl Roubík ve lhůtách zaplatiti.¹⁹⁾ Ale r. 1514 koupil²⁰⁾ dům od Jana Roubíka Jiří Petlas, olejník, s manželkou Dorotou za 77¹/₂ kopy gr. čes. a držel jej deset let, až r. 1524 ujal se ho trhem²¹⁾ Jiřík bakalář od bílých orlů, měšťan znamenitý, který seděl později i v radě městské; za dům zaplatil s manželkou Annou 75 kop gr. praž. a bydlil v něm až do r. 1537, kdy jej prodal²²⁾ Heřmanovi Petrovskému z Petrovic za 80 kop gr. čes. Ale tento majetník asi brzy zemřel, a syn jeho, Bohuslav Petrovský z Petrovic, prodal dům za 70 kop gr. čes. Martinovi Vosadilovi, nožíři, r. 1542, a to i se čtyřmi stoly a almarou, jak se v smlouvě tržové výslovně uvedlo.²³⁾ Po dvou necelých letech však dům zase prodán Jindřichovi Střelovi z Rokyc za 80 kop grošů čes.²⁴⁾

Pán tento, jenž byl syn Štěpána Střely z Rokyc a s bratrem Jiřím zdědil po něm Ortovu, Chlum a Studenec, nebydlil v domě v ulici Křížalové, nýbrž opatřil si ho jen pro potřeby své, když by do Prahy přijel. Proto měl v domě hospodáře, nájemce, jenž dům opatroval a o povinnosti z něho se staral, zatím co pán žil na statech máje v letech 1534—38 Vyšehňovice, 1547—48 Zruč a od r. 1550 Křivousy. Někdy roku 1556 chtěl se Jindřich Střela z Rokyc domu zbaviti trhem s paní Johanou Vrábskou z Vrábí a na Práhoních, ale když kupující již některou summu zaplatila, nepohodil se o trh avněsli spor na radu městskou, a ta, protože smlouva nebyla vložena ještě do knih městských, trh zrušila.²⁵⁾ Jindřich Střela držel potom dům až do smrti († 1564) a odkázal jej s jiným jménem synu Štěpánovi, který r. 1569 koupil vesnice

^{*)} I.—XXI. v roč. II.—V.

^{**)} Článek je poznámkami rozlišeným přetiskem úvodu katalogu výstavy interieurů pořádané v březnu—květnu 1915 v paláci Kounicově.

¹⁾ Archiv města Prahy, rk. č. 2069, fol. 26. — ²⁾ Rkp. č. 2095, 80. — ³⁾ Rkp. č. 2081, 25. — ⁴⁾ Tamtéž, fol. 60. — ⁵⁾ Rkp. č. 2082, N 10 a 2081, 93. — ⁶⁾ Rkp. č. 2083, K 5. — ⁷⁾ Rkp. č. 2081, fol. 121 a č. 2083, f. M. 19. — ⁸⁾ Rkp. č. 2084, F 23. —

⁹⁾ Rkp. č. 2087, E 14. — ¹⁰⁾ Rkp. č. 2087, H 30. — ¹¹⁾ Rkp. č. 2088, B 9, C 25, E 7. — ¹²⁾ Rkp. č. 2088, G 1 a J 19. — ¹³⁾ Šimák, Zprávy o malířích pražských v Památkách archeolog., XVIII, str. 461; Winter, Dějiny obchodu a řemesel v Čechách ve XIV. a XV. stol., str. 506. — ¹⁴⁾ Rkp. č. 2089, N 4. — ¹⁵⁾ Rkp. č. 2090, 74. — ¹⁶⁾ Tamtéž, 203. — ¹⁷⁾ Tamtéž, 229. — ¹⁸⁾ Rkp. č. 2091, D 10. — ¹⁹⁾ Rkp. č. 2092, 12. — ²⁰⁾ Rkp. č. 2093, 157. — ²¹⁾ Rkp. č. 2191, 457. — ²²⁾ Rkp. č. 2192, 189. — ²³⁾ Tamtéž, 290. — ²⁴⁾ Rkp. č. 2193, 331.

u Křivsoudova a v let. 1578 – 81 městečko Čechovice, a ziskav r. 1577 Křivsoudov, dotud zápisný, dědičně vystavěl v něm zámek nový. Dům v ulici Křižalově podržel Štěpán Štrela z Rokyc, rada císařský, až do smrti († 9. prosince 1593) obýval v něm, přijel-li do Prahy. Roku 1591 učinil však již pořízení o něm prohlásiv před radou novoměstskou vzdání jeho, však teprve po smrti, se všim, „což by bud od zlata, stříbra, klenotův, hotových peněz, svrchků a nábytkův všelijakých po smrti jeho v něm nalezeno bylo“, manželce Salomně Vančurce z Rehnic v plné dědictví.²⁵⁾ Paní vkročivši v dědictví prikoupila k domu v ulici Křižalově r. 1594 kus zahrady od sousedního domu (čp. 891-II.). Adama Zapského ze Zap a na Dubci, s nímž měla spor před úřadem šestipanským a byla v něm odmrštena²⁶⁾; zaplatila za ten kus sahající do dvoru jejího 100 kop gr. čes. a zavázala se na náklad svůj zeď potřebnou udelati, grunty dobré vyberouc, půl druhého lokte s šíří a vodu sváděti s ní na svůj dvůr. Roku příštího však dům i se zahradou postoupila²⁷⁾ deceři Johance Gerstorfové z Rokyc, aby jej do smrti držela a po smrti synu svému Bernartu Mikulášovi Gerstorfovi z Gerstorfu odevzdala. Vůle její byla vyplněna, a Bernart Mikuláš Gerstorf ujal se skutečné domu po matce. Ale pro účast ve stavovském povstání proti Ferdinandovi II. byl vedle král. výpovědi 17. března 1623 při komisi konfiskacní 23. května odsouzen třetího dílu jmění a propadl statky Svinčany, Žilovice a Žestoky; na statcích těchto odhadnutých dobrořady za 64.415 kop bylo dluhů 36.000 k, takže třetí díl do komory činil 9471 kop 40 gr. a Gerstorfovi na jeho dva díly pozůstalo za komorou českou k zaplacení 18.943 kop 20 gr. míš.²⁸⁾

Nemaje za toho stavu prostředků, aby mohl k spravování domu v ulici Křižalově nakládati, žádal 25. května 1628 Gerstorf, aby mohl dům prodati a na srážku pohle-

dávky své za komorou českou podržeti tolik, což by třetího dílu z té sumy král. fisku náleželo. Když obdržel dovolení, prodal dům Vilémovi mladšímu Vítovi ze Rzávého i manželce jeho Kateřině Marketě, rozené z Říčan, za 1000 zl. rýn.²⁹⁾ Tento majetník měl grunty v Táboře, byl později královským radou i radou soudů dvorského a komorního a nejvyšším berníkem a r. 1644 koupil Cervené Zahoří. Zemřel 21. května 1651 a pohřben byl v kostele tábořském. Poslední vůli odkázal statky své i dům v ulici Křižalově manželce a učinil i některé odkazy kostelům a klášterům, zvláště kostelu chotovinskému na nový oltář. Ale vdova provdávši se za Jana Kryštofa z Leskovece, jehož byla již čtvrtou manželkou — pojal po ní ještě dvě — postoupila r. 1654 dům v ulici Křižalově synovci Jiřímu Štastnému Jaroslavovi Vítovi ze Rzávého, radovi soudů komorního a dvorského, nejvyššímu berníku a hejtmánovi Menšího města pražského, na ten způsob, jak mu měl připadnouti po její smrti dle pořízení strýce jeho.³⁰⁾ Ten pak držel dům do smrti své. Roku 1663 stala se smlouva trhová mezi Jiřím Sebišovským z Senovic, hejtmánem Nového města pražského, a Rudolfem Tychonem Gausnebem Tengenaglem z Kampu, hejtmánem hradu pražského, jakožto k tomu zřízenými komisari, a Janem Arnoštem Šafgočem z Kynastu a Greifensteinu o dům po panu Vítovi zůstaly, kterou se Šafgoč domu ujal za sumu 6000 zl. rýn.; stalo se to proto, že jediný syn Jiřího Vity Václav František Vít zemřel a zemřela i jeho dědička matka Lidmila Kateřina Vítová, posléze Brandšteínová z Terešova, a statek pozůstaly měl býti rozdělen jejím dědicům.³¹⁾ (Pokrač.)

²⁵⁾ Rkp. 2143, 52. — ²⁶⁾ Tamtéž, 244. — ²⁷⁾ Rkp. č. 2198, 18. — ²⁸⁾ Bilek, Dějiny konfiskací, 114. — ²⁹⁾ Rkp. č. 2202, 286. — ³⁰⁾ Rkp. č. 2266, 27. 29. — ³¹⁾ Rkp. č. 2269, 256.

DROBNÉ ZPRÁVY.

KROCINOVA KAŠNA. V poslední době zbytečně mnoho bylo psáno o této, dávno zničené památce. Zbytečně proto, že důvodem zvýšeného zájmu nebyla její cena umělecká, nýbrž návrh, žádající její znovuzřízení. Nebýti různých hlasů, ozvavších se ve prospěch tohoto naivního návrhu, neobírali bychom se vážně touto otázkou, poněvadž již osoba navrhovatelova zbavila by nás této povinnosti. Prof. dr. Sixta je přírodopisec, jehož dříve zajmala zoologie, pak mineralogie, později geologie a konečně — vědy historické lákají dodnes řadu diletantů všeho druhu — dějiny umění. V roce 1914 nadšeně vychvaloval Troju, o níž nedovedl říci nic více, než co řekli již jiní před ním, rok 1915 věnoval Krocínově kašně. Nadchl sochaře Boh. Vlčka, aby provedl v desetině model její, a sám napsal několik článků o ní a o primátoru Krocínovi z Drahobejle. Cena těchto článků bude posouzena na jiném místě. Zde nutno zodpověděti pouze otázku možnosti rekonstrukce kašny. Po násilném zničení její zachovaly se a jsou uloženy v lapidariu Musea království Českého pouze figurální zdobený střední pilíř bez vrchního zakončení, pilíř se sochou sv. Václava a znakem Starého města pražského vzhůru zakončený dvěma delfiny a Neptunem se částí krycí desky ovrubu nadržuje kašny, jediná reliéfní deska, zdobící plochy této ovrubu kašny, a kus krycí desky s vrchním zakončením sloupku, děličko jednotlivá pole ovrubu. „U Halánků“ ve dvoře zazděn pak jest znak Krocínův. Z celé ovrubu schází tudíž asi ¹²/₁₁. Jak představoval si rekonstrukci kašny prof. dr. Sixta, o tom

svědčí jeho návrh, jehož vymyšlení dalo mu jistě hodně práce. Čtěl místo zmizelých (jen jedině poprsí se zachovalo) alegorii čtosti na děličích pilířích umístiti — hlavy pražských primátorů. Neznáme modelu, jak jej sochař Vlček vytvořil, ale bude-li, jak snad se pomyslí, zakoupen městským museem, pak uvidíme model kašny, který ovšem s originálem nemůže míti téměř nic společného. Tim méně lze ovšem mluvit o možnosti rekonstrukce kašny Krocínovy. Nemáme ilusi, že i po zboření plynárenského komínu najde se mnoho cenného z kašny. Snad nějaká bezcenná mramorová deska, ale více sotva. Tim dáno je také stanovisko moderní ochrany památek. Nemáme-li kašny v tom rozsahu, jak byla v roce 1862, nebo aspoň největší část její zachovanou, takže by sestavení její nečinilo zvláštních obtíží, pak nelze o Krocínově kašně vůbec mluvit. Ba nelze mluvit ani o její kopii, poněvadž neexistuje originál.

Zachované fragmenty jsou sice krásnými doklady renaissance plastiky rudolfínské, ale nejsou Krocínovou kašnou, ani nedostačí ku vytvoření správné její představy. Fragmenty tyto budou vždy materiálem umělecko-historickým, avšak ochrana památek jako disciplína praktická nebude se s nimi již nikdy zabývat. Pro ni jsou památkou, jež se vyzíla a uložena je ku trvalému odpočinku na hřbitově, jemuž se říká musem. K. G.

*
ŘÍŠSKÝ ZÁKON NA OCHRANU PAMÁTEK. V poslední době objevují se zcela kategorická tvrzení, že v Rakousku dosáhli jsme již říšského zákona ochran-

něho. Tvrdí se tak v „Architektonickém Obzoru“, roč. XIV., str. 107, a podobná tvrzení vyslovena i funkcionáři jednotlivých pražských muzeí. Ovšem nikde není citován formou u právníků obvyklou, totiž dnem schválení a číslem říšského zákoníku. Klub, který samozřejmě

sleduje i právní stránku ochrany památek, musí však prohlásiti, že spočívá v tvrzení onom velkých omyl, za viněný patrně záměnou s návrhem zákona, předloženým v panské sněmovně říšské rady, jehož znění otisčeno bylo i ve „Věstníku“, roč. II., str. 45—50.

KRÁSA PRAHY.

Na prohlášení domácí rady Klubu, otiskné v V. ročníku Věstníku na str. 34., odpověděl profesor arch. Josef Fanta v Architektonickém Obzoru roč. XIV., č. 6., str. 66.—68. Pomijeje většinou výtek, činných různými články Arch. Obzoru, vyjímá pasus, který v prohlášení domácí rady byl citován jako doklad odpovědi na inkriminace, činné Klubu v A. O. roč. XII., sešit 3., str. 32., v záležitosti niky sochy sv. Jana Nep. ve Spálené ulici, a prohlašuje jej za jádro celého prohlášení domácí rady. V tom myl se však velmi. Domácí rada pokládala tuto záležitost dávno za vyřízenou aspoň pro soudné a klidné uzavření lidí, k jejich volné úvaze byly otisčeny i dokumenty, dané k dispozici c. k. zemským konservátorským úřadům. Domácí rada vzhledem ku zdánlivě přesvědčujícím argumentům, uváděným v odpovědi, uveřejněné v Arch. Obzoru, pokládá za svou povinnost, a poslední a zcela důrazně uvést tyto argumenty na pravou míru, aniž by při tom měla úmysl použít se do diskuse, v níž hlavní váha spočívá ze strany prof. arch. Fanty v sofistické formulaci vět. Neboť není učitím jiným, prohlašuje-li, že netvrdí: „že konservátor nenamítal ničeho proti nové nize a domácí rada Klubu že návrh tento schválila“, nýbrž že v článku „Milovníci Prahy“ v Arch. Obzoru roč. 1912, seš. 5. (snad spíše 1913, sešit 3.) uveden je zjištěný fakt: „že bez jakékoliv námitky páni konservátoři byl starý vyklenek u kostela trojického zbourán, a že navrhovatel nové úpravy jest přesvědčen, že by návrh niky obci a Klubem schválen“. Činnost konservátora v této otázce byla dostatečně objasněna výše citovaným otiskem jeho prohlášení; zdaleka magistral návrh nové niky schválil, není domácí radě známo, poněvadž také neví, zda a jak zakreslena byla ve schválených plánech. Zato zcela bezpečně může vyvrátiti tvrzení, že Klub nynější úpravu niky schválil. Ovšem nemůže vyvrátiti tvrzení, „že navrhovatel

nové úpravy jest přesvědčen, že mu byl návrh obcí a Klubem schválen.“ Toto přesvědčení může mít navrhovatel i prof. Fanta nadále, ježto jim je nikdo nemůže vzít, avšak soudným a klidně uzavírajícím lidem musí postačiti fakta, že domácí rada nyní uvádí. Každý spolek, tedy i Klub, reprezentuje výbor — domácí rada — jejíž usnesení děje se většinou hlasů při minimálním počtu 5 členů a jejíž enunciacie dle stanov opatřují se podpisy dvou její členů a razítkem spolkovým. Ustní i písemní prohlášení arch. Brože, návrhy a originální skizzy, jež prof. arch. Fanta sebral jako průkazní materiál, nemohou obsahovati žádných známek, že domácí rada je schvalovala, ježto by to byla falša, stejně jako prohlášení nemohou obsahovati tvrzení, že domácí rada byl návrh předložen. Arch. Brož navštívil pouze arch. Fr. Thoré, úředníka regulační kanceláře města Prahy, v úřadě a žádal ho o radu v záležitosti úpravy niky a dle výsledku této porady ji upravil. Arch. Thoré, který byl v téže době členem domácí rady Klubu, pokládal však tuto záležitost za věc úřadu a domácí radě se o ni nezmiňoval, tím méně ji předložil návrhy niky ku schválení.

A nyní se ptáme: Je možno, aby osoba, která je členem některé korporace, byla zaměňována s touto? Pokládá by prof. arch. Fanta za možné a přípustné tvrzení, že za jeho práce a skutky jsou zodpovědný korporace, jež je členem, ku př. profesorský sbor české techniky, spolek architektů a inženýrů atd.? Kdo dopustil se v slušné společnosti zavřítelného skutku? Zda domácí rada, která dle pravdy prohlásila, že nemá nic společného s novou nikou ve Spálené ulici, či ten, kdo tvrdil pravý opak toho, ač mu uvedené skutečnosti, záležitosti oné se týkají, byly a musly být známy?

Domácí rada Klubu za Starou Prahu.

ZPRÁVY Z KLUBU.

ŘÁDNÁ VALNÁ SCHŮZE KLUBU DNE 23. BŘEZNA 1915

konala se v zrcadlové síle „U Chodůřů“. Schůzi zahájil o 9. hod. večerní předseda vl. rada Dr. L. Jeřábek a věnoval vzpomínku zemřelým členům klubu: úředníku Zemské banky Jiřímu Brabčovi, c. k. profesoru dru. Jos. Cvrčkoví, Magr. K. Jaenigovi, stav. radovi Zemědělské rady inž. Čenku Kašparovi, statkáři Antoniu Kožíškovi, Magru Ferd. Lehnerovi, prof. Ferd. Pakostovi, Ph. C. Jos. Pazderovi, MUDru Vojtěchu Řihovi, stav. radovi inž. V. Steinzovi Janu Stejskalovi, řediteli hlavní pokladny V. Špačkovi, Mg. Ph. Fr. Schnöbellingovi, Ph. C. Jiřímu Schärflerovi, staviteli Fr. Tichnovi, arch. Ant. Höbschmannovi a arch. Vlad. Zátčovi. Zvláště promluvil pak o činnosti a životní práci jednoho ze zakladatelů Klubu, stav. archiváře Jana Heraina. Poté shrnul v celku celoroční činnost Klubu, jež byla sice vlivem poměrů menší než v letech předošlých, avšak práce týkala se hlavních otázek, jež Klub zaměstnávaly již delší dobu. Je to regulace pod Emauzy, kde nastal boj dvou principů. Obec resp. její stavební úřad hájí po celé přímý pohled na klášter a nábreží, kdežto Klub žádá zachování i pohledu od mostu Palackého, který je nesporně zcela rovnocenný s pohledem s nábreží. Další činnost Klubu soustřeďovala se pak hlavně ještě na dva body, a to na úpravu malostranského nábreží a umístění plavidla v blízkosti Střeleckého ostrova, kde snaha Klubu, který stál v tomto boji zcela osamocen, byla korunována skvělým výsledkem, ježto plavidlo ve středu řeky nebude umístěno, nýbrž posunuto bude k některému břehu vltavskému.

I. Zpráva jednatelem podal arch. J. Almer: „Činnost klubovní v uplynulém roce nepozbyla nikterak na rozsahu nastalou dobou válečnou, kterou byl omezen a docela zastaven podnikatelský ruch stavební, který vyvolal iaa mnohdy nezdravou spekulaci, svými výstřelky ohrožuje nejen jednotlivé objekty, ale i celé části města, pokud se jejich umělecko-historického významu týká, podporovanými pak praxí stavebního úřadu města Prahy, vycházející mnohdy vtrácí až příbly benevolentně vlivným jednotlivcům na úkor prospěchu veřejného a ohledů uměleckých i estetických.

Důležitým objektem letošní činnosti byla regulace Podskalí před klášterem Emauským, jež projekt, vypracovaný stavebním úřadem, byl postupováním důkladně technickou komisí Klubu a podroben ostré kritice, jež vytkla nedostatečnost a slabé stránky projektu ve smyslu

praktickém i estetickém, poukázala na návrh klubovní před časem uveřejněný a v komisi souhlasně přijatý většinou hlasů proti návrhu úřednímu a vypracovalu protest ke sboru obecních starších, ač by projekt tento byl předložen ku schválení.

Důrazně žádal Klub vypáti veřejně soutěže na postavení nového mostu u prodloužení ulice Myslivky, též souvisejícího s úpravou přilehlé části ostrova Zofinského a upozornil při tom na dosavadní smutné zkušenosti praktické i estetické, nabyté při stavbě tří nových mostů, leč odmítnut byl radou městskou tím, že vypracování návrhu svěřeno bylo městskému úřadu stavebnímu.

Otázka úpravy pobřeží malostranského, tak důležitá vzhledem k panoramatickému pohledu hradčanskému, vyžadující stálý a bedlivý zřetel vedla Klub k tomu, že žádal za dovolení nahlédnouti do upravovacích plánů pobřeží, byl však radou městskou odmítnut a žádal tedy svolání ankety, které by se součastně i ostatní korporace umělecké a technické, jak svého času již se stalo. Klub zúčastnil se pochozí komise, před nedávnem svolané a vytkl nedostatky projektu úředního, zejména pokud se týče souvisejlosti této regulace s novým řešením komorového plavidla u ostrova Střeleckého, které se právě projednává v c. k. ministerstvu veřejných prací ve Vídni a žádal změny, jež před časem odvolal ve svém návrhu, vypracovaném u příležitosti vložení upravovacích plánů Malé Strany podle návrhu arch. Balšánka. Klub upozornil na znešvažení bývalé zahrady Pinkasovy pod mostem Karlovým, stavící cizincům na odív nedostatky pochopení pro krásu a citu uměleckého i v místě tak napádném a doporučil radě městské lepší a důstojnější užiti tohoto místa.

Na Starém městě hájil Klub úsilovně zachování domu „U kamenné panny“ v ulici Karlově, na jehož zbourání a postavení nového domu podány byly plány, a žádal podřízení dosavadní číry stavebního úřadu Karlově proti úřední regulaci, navrhující v této ulici novou čáru s podlouhým a doporučenou novou stavbu do ulice Liliové s křídlem do dvora. Upozornil radu městskou na neprávě povolení ku přestavbě domu Rottova na Malém rynečku, méně schválený plán regulací a ohrožení zachování dosud vzhled námiště. Stejně upozornil na nebezpečí zničení empírového domu v „Zlaté“ projektovanou přestavbou na základě upravovacího

plánu, méněcenného bezdůvodně a násilně stavební čáru v ulici Martináské na úkor tohoto domu, žádá, aby nebylo dáno povolení k bouření tak jedinečné a cenné památky. Máje na arci zachráněni měšťanského zámku „U Vejvodů“, se značnými obětmi soukromíkem opraveného, z roku spekulace, jež mohla by se státí památko této osudnou, žádá Klub radu městskou, aby zakoupila tento dům pro účely městské knihovny. Přiležitostně protestoval Klub proti nedostatečnosti vyloučeného plánu regulačního v nejbližší okolí Křižovníků, bourajícího dvě zajímavé památky této části města — *renai-*

santní dům č. p. 84-I. a barokní dům č. p. 85-I. — při nábrží Rudolfské a navrhuje zde stavbu nového bloku, směřujícího do výšky docela protismyslným způsobem útvaru dnešním výrazu horizontálního. Projektovaná oprava staré části „Ungeltů“ vedla Klub k žádosti, aby navrhované opravy provedeny byly způsobem vyhovujícím důležitosti a umělecké ceně této památky. Chátrný stav *ohrazení zdi u kostela sv. Jana na Skalce* vynutil si novou žádost k c. k. mistodržitelství za provedení důkladné opravy, jejíž návrh i s rozpočtem byl již předložen ministerstvu kultu a výtvořivní.

(Pokračování.)

AGENDA SPOLKOVÁ od 24. března do 31. června 1915. Zemská správní komise žádána, aby neodchylovala se od předloženého regulačního plánu, dle kterého nejsou přípustné stavby v zahradách v ul. Valdšteinské pod hradem. Uchýlka tato týká se zamýšlené novostavby p. inž. Velflíka. O podporu této akce požádány byly spolky: Jednota stavitelů v král. Českém, Spolek českých architektů, Společenstvo pro obvod Obchodní a živnostenské komory a Klub architektů. — Zemské správní komisi zaslán protest proti usnesení sboru obecních starších, kterým mění se plán polohy v místech na Výtöni. — Městská rada, stavební úřad města Prahy a technická komise města Prahy upozorněna na zprávu v denních listech o důležitosti zachování dostatečné prostoty v bezprostřední blízkosti mostu železničního k event. příštímu založení nového mostu mezi Smíchovem a Vyšehradem. — Městská rada upozorněna na chátrný stav šindelové střechy čp. 411 na Výtöni. — Ústřední komise pro péči o památky ve Vídni žádána o sdělení, jaké stanovisko zaujala v otázce regulace Podskalí pod klášterem Emanuelův. Též sdělila, že vyslovuje se pro návrh Klubu a pro vyřešení části Podskalí jím navržené. Opis tohoto projevu zaslán byl c. k. mistodržitelství a zemské správní komisi s opětnou žádostí, aby prozatím schválila již regulace Podskalí byla zrušena a nařízeno nové projednání. Současně žádáno, aby vyzvala byla rada městská k vyřízení návrhu stavebního úřadu na místě. Městská rada tuto žádost zamítla. — Členové sboru upozorněni na vady projektu úpravy před Emanuelův. — Vrch. stav. radovi prof. Kotěroví sděleno na jeho dotaz, jakými myšlenkami a úvahami se zúčastní Klub při otázce projektování veřejných budov v okolí sv. Apolináře. — Městská rada žádána za vyřízení spisu, podaného před 2 lety v záležitosti zakládání nových parků a sadů. — Komisi pro splavňování Vltavy a Labe v Čechách zaslána žádost, aby snesla „Barborka“ u Petřilky věže byla opět postavena. V téže záležitosti dopisováni i členům kanalizační komise. — Na žádost Klubu, adresovanou městské radě, aby obec pražská přispěla k nákladu na úpravu renesanční části Ungeltů a její chiasurových fresek, došla odpověď, že obec může o věci jednati až po sestavení rozpočtu na veškeré práce. — Městské radě a c. k. mistodržitelství zaslány protesty proti projektované nové stavbě fary u sv. Ducha. — Sbor obecních starších upozorněn, že zvýšením dvorní pístavby v domě č. 15, rady Vějškové čp. 98—III. mohl by povstati nebezpečný prejudice. — Městské radě a Zemské správní komisi zaslán protest proti udělení parcelčního povolení majiteli domu čp. 539—III., dokud nebude projednán regulační plán. — Moderní galerie žádána, aby na stavbu vlastní budovy vypsal veřejnou soutěž. — Kníž. arcib. konsistoř v Praze žádána za podporu snahy o zachování hřbitova Malostranského. — Zaslán sboru obecních starších protest proti vyloučení změně čáry stavební nemocnice Milosrdných bratří. — Zemská správní komise a c. k. mistodržitelství žádáno, aby neschválilo plán regulační pro stavbu nemocnice Milosrdných bratří. — J. E. ministru Trnkovi ve Vídni a městské radě v Praze podány žádosti v záležitosti stavby univerzitní knihovny. Žádáno, aby vypsalá byla veřejná soutěž, anebo aby návrh sveršen byl vypracování architektu, jehož jméno i dosavadní činnost ručí za dílo. Za podporu požádány odborné spolky. Odpověď došla od Jednoty výtvarných umělců a Spolku architektů a inženýrů, který souhlasí s názory Klubu. — Městské radě zaslán přips v záležitosti zneuznění 8. 4. stavebního plánu radou městskou. — Radě Král. Vinohrad zaslán přips, jimž poukazuje se k tomu, že v plánech, vydaných městskou radou, je naznačena příští úprava terainu pod novoměstskými hradbami u Folimanky tak, že má býti dle těchto plánů široký pruh na pravém břehu Botiče proměněn v cestu, již naprosto není třeba. Městská rada požádána, aby změnami uchránila

vzhled zbytků městského opevnění. — Městskou radu v Poděbradech upozorňujeme na možnost žádati zlepšení regulace řeky Labe proti nynějšímu projektu ve smyslu klubovního návrhu. — Též sdělena rada namitek, jež podal Klub c. k. ministerstvu obchodu proti oficiálnímu projektu na upravení řeky Labe v Poděbradech. Městský úřad v Poděbradech sdělil, že spis postupil ředitelství pro stavbu vodních cest v Praze s doporučením. V téže záležitosti dopisováni i p. Kerhartovi, starostovi v Poděbradech. C. k. ředitelství pro stavbu vodních cest sdělilo v záležitosti opravy Labe v Poděbradech, že žádosti ohledně posunutí pavidlové úpravy proti vodě a vylučení náplavky v horní vodě nelze vyhověti z řady důvodů. S druhým návrhem o vytvoření komunikace pod zámkem pomocí strmého zděného terasu c. k. ministerstvo obchodu souhlasí s ohledem na jeho skutečnou estetickou cenu. — Městská rada v Berouně požádána, aby přivála Klub do poroty, která má posuzovati návrhy soutěžné. Městská rada žádosti nevyhověla, jelikož porota k posuzování návrhů již předem určena. Ve zvláštním případě, kdy městská rada potřebovala by posoudit, směřujícího k zachování uměleckého rázu města, alibila obrátiti se o radu na Klub.

ZPRÁVA PORADATELOVA. Na jaře a v létě roku letošního byl nejprve upřesněn cyklus vyhledek do pražských zahrad. Byly navýšeny: 5. května opatství a zahrada v Břevnově (účet 28 osob, výklad podal PhC. K. V. Herain), 13. května palác a zahrada vrtbovská (121, PhC. K. V. Herain), 16. května zahrada sebnoborská (68, PhDr. V. V. Stech), 30. května zahrada strahovská (28, bibliotékař P. Cyril Straka), 3. června klášter a zahrada u anglických paen a zbytky biskupského dvora (49, PhC. K. V. Herain) a 6. června košířský hřbitov (12, PhC. J. Hofman). Kromě toho navštívena dne 13. června výstava pražského malíře V. Bartia (6, PhC. K. V. Herain) a u příležitosti pětitého výročí smrti M. Jana Husa učena před prázdninami jeho památka besplatnou návštěvou univerzitní výstavy Husovy v muzeu král. Českého (50, PhC. K. V. Herain), dne 20. června a dne 27. června navštíveny významné pražské památky, pokud mají přímý vztah k Husovi (radnice staroměstská, býv. kolej Věch Svatých, místo kaple betlemské, domu karatelského, Nazaretu a kaple jezulemské; 98, PhC. K. V. Herain). — Podzimní vycházky byly zahájeny v měsíci září a věnována při nich dosud pozornost jednak prohlídce památek nově opravených, jednak pokračování v cyklu Husově. Dne 12. září byl poprvé po skončení stavebních prací navštíven chrám sv. Jiří (323, PhDr. K. Guth), dne 19. září kolej Karlova (Karolinum) a místa koleji krále Václava, královny Hedviky a národu českého (126, PhC. K. V. Herain) a dne 26. září letohrádek pražských primátorů v Libni (14, PhC. K. V. Herain). Zmluky posléze zasluhuje, že těchto celkem uspokojujících výsledků bylo dosaženo za poměrů dvojnásob nepříznivých. Kromě důsledků světové války zasáhli totiž klubovní podniky vycházkové také nebyvalý vzrůst shodných akcí nejrozmanitějších spolků a sdružení jiných, jehož účel byl sice v jednom případě dobročinný a přechodný, v ostatních však výdělečný a hodnot podprůměrných. Snad právě proto se Klubu zdálo výběrem a obsahem při zvýšení pomoci časopisecké vykazati nejen nerušenou činnost, nýbrž i oblibu veřejnosti.

K. V. H.

Z REDAKCE. Značné zhoršení finanční poměry Klubu nutí ho, aby po čas války redukoval rozsah Věstník. Zmenšením tímto dotčený budou ovšem rubriky, jež mohou býti omezeny, nebo dočasně zrušeny, kdežto aktuálním otázkám velkého významu bude, pokud možno, věnována jako dosud pozornost v míře nerušené.

FOTOGRAFIE k obr. č. 1, 2. laskavě zapůjčil p. Jan Emier, bibliotékař c. k. veřejné a univerzitní knihovny.

OBŠAH ČÍS. 1. PROTI ZASTAVĚNÍ POHLEDU NA KRÁLOVSKÝ HRAD. S 2 obr. Str. 1—3. **VZHLED VELKOPŘEVORSKEHO NÁMĚSTÍ POŠKOVEN.** S 2 obr. Str. 3—4. **PŘÍSPĚVKY K DĚJINAM PRAHY A OKOLÍ.** (XXII. Palác Koniect v ulici Panské v Praze. Str. 5—6.) **DROBNÉ ZPRÁVY.** (Křovinova kažna, Ráský zákon na ochranu památek. Str. 6.) **KRASA PRAHY.** Str. 7. **ZPRÁVY Z KLUBU.** Str. 7—8.

Odpovědný redaktor K. Guth, 540-II.; redakční rada: Dr. V. Birnbauer, dr. Robert Flieger, dr. H. Opocenský, arch. St. Sochor, dr. Z. Wirth. Otiskování článků i vyobrazení jest dovoleno, udán-li pramen. Štoky se půjčují k otištění (6 hal. za čtvereční centimetr). — Vydává Klub Za Starou Prahu, Praha 42/III. — Reklamační lhůta 4 neděle. Reklamacie se nefrankují. — Tiskem „Grafie“, dělnické knihtiskárny v Praze II., Myslíkova ulice. — Štoky z graf. závodu J. Štenovca v Praze I., Salvátorská 8.

ZASTAROU PRAHU

VĚSTNÍK PRO OCHRANU PAMÁTEK V ČECHÁCH

ROČNÍK VI.

V PRAZE DNE 28. DUBNA 1916.

ČÍSLO 2.

OKOLÍ DĚKANSKÉHO KOSTELA V PARDUBICÍCH OHROŽENO
NEVHODNOU ÚPRAVOU BÝVALÉHO NÁHONU.

Obr. 5.
*Pohled na
náhon, v němž*

*zrcadlil se
děkanství kostel.*

Díky příznivé poloze na křižovatce dvou drah rostou Pardubice velmi rychle. Nelze bohužel říci, že by v stejném poměru se vzrůstem přibývalo jim také na kráse. Spíše naopak. Staré umělecké památky byly z naprostého nepochopení buď úplně zničeny, nebo „restaurováním“ znehodnoceny,^{*)} a ani to málo, co ještě zbylo, není jisto před rukou restaurátora.

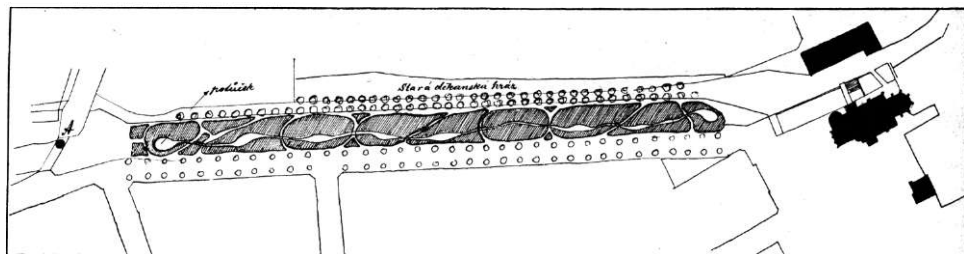
Ještě hůře však je tomu, pokud se jedná o zakládání a utváření nových částí. Zde jeví se naprostý nedostatek estetický a moderně založeného plánu regulačního. Vypsala sice obec pardubická asi před osmi lety soutěž na regulační plány, avšak místo aby bylo s některým cenou poctěným autorem dále pracováno, uloženy návrhy do stavebního archivu, aby nespátřily více světlo světa. Pro nedostatek místa nemůžeme se ovšem touto záležitostí podrobněji obírat, ale stane se tak na jiném místě.

Dnes chceme poukázat zatím na jeden článek z celého řetězu těchto otázek, poněvadž jest obava, že tato úprava má být provedena v nejbližší době. Jedná se o úpravu bývalého náhonu na císařský mlýn, a sice od děkanství kostela k „valše“. Abychom měli jasný

obraz, jak tento zdánlivě nepatrný náhon byl důležitým činitelem v obraze města, stačí pohlédnouti na reprodukci fotografie tohoto náhonu z doby, kdy byl ještě ve starém stavu. Klidná zrcadlící hladina vodní vrubena zelení vrb, bez jakéhokoliv zvláštního udržování, tvoří krásný obraz s architekturou děkanství kostela, která odrazem ve vodě neobvykle získává na své mohutnosti.

A jakým způsobem bude upraveno vyschlé řečiště nyní? Způsobem, který sice důstojně řadí se k dosavadním „úpravám“ a „restauracím“ v Pardubicích, ale který by rozhodně neměl být uskutečněn. Návrh na tuto úpravu jest zcela bezmyšlenkovitý, dělaný bez nejmenšího pochopení pro situaci. Místo klidné hladiny vodní navrhuje se zde křivolaké pěšiny, jimiž vine se naivně, rovněž velmi klikatě, nepatrný potůček. Úprava tato, která bude vyžadovati značného nákladu a velkého udržování, nemá nejen nejmenší ceny umělecké, ale ani praktické. Ci myslí navrhovatel, že bude někdo procházeti se na slunci po křivých cestíčkách? K tomu každý zvolí raději pěknou kaštanovou alej na hrázi, kdyby ovšem byla v řádném stavu, poněvadž poskytuje příjemného stínu. Úprava náhonu měla by být řešena zcela jinak. Jako podmínku sluší klásti zřízení ba-

^{*)} Viz Věstník Klubu za Starou Prahu. R. IV., č. 6.

Obr. 6. Schema návrhu na úpravu vysušeného náhonu. S bodu A provedena fotografie pro obr. 5.

sinu, ovšem architektonicky vyřešeného v části u kostela, jednak aby upomínka na bývalý náhon byla dokonalejší, hlavně však aby byla zde ona zrcadlicí plocha, která tak prospívala architektuře kostela.

Zbývající část náhonu vyžadovala by úpravy zcela

jiné, ne tak malicherné a ubohé. Upozorňujeme povolané činitele včas na tuto okolnost, neboť nákladem, který bude úprava vyžadovati, dalo by se pořídití řešení mnohem umělečtější, okolí svému přiměřenější, a také vyžadující menší náklad udržovací.

R.

VZHLED VELKOPŘEVORSKÉHO NÁMĚSTÍ POŠKOZEN.

V minulém čísle Věstníku vylíčen byl křiklavý a zcela neoprávněný případ zboření přístavby domu čp. 490-III., jímž poškozen ráz náměstí Velkopřevorského. Zatím pokročila však celá záležitost dále, ježto stavebník vystavil nový adnex v dimensích mnohem větších, než byla stavba stará. Z toho důvodu obrátil se Klub na c. k. mistodržitelství a zemskou správní komisi podáním, v němž vylíčena celá záležitost a žádáno za zakročení. Obsah podání jest tento:

Domácí rada Klubu „Za Starou Prahu“, sledující při nejmenším neobvyklý způsob provádění přestavby a přístavby části domu čp. 490-III. na náměstí Velkopřevorském, dovoluje si upozorniti na celý vývoj této záležitosti. Letošního roku schváleny byly radou král. hlav. města Prahy majiteli domu čp. 490-III. plány na adaptaci jednopatrového adnexu, které jsou v naprostém rozporu s vyjádřením technického znalce, dle něhož byla adaptace (označená za přestavbu) za technicky možnou doporučena ku schválení — až změny navrho-

vané podmiňovaly nové zdívo, a to v celé ploše i výšce. Neboť místo oken navrhovaly se pilíře a naopak, a zamýšlené ozdobení dvorního původního štítu vylučovalo zvýšení budovy o 65 cm. Teprve po úplném demolování domu až do výše zdi 1 m. nad zemí, kdy magistrát byl upozorněn, že dům vlastně byl zbořen, aniž byla podána žádost za zbourání, aniž příslušné obvyklé řízení bylo konáno za přizvání c. k. zemského konservátora, nabyl stavební znalec dle zprávy stavebního řádu názoru, že původně schválený projekt přístavby nedá se následkem vadného zdíva a nedostatku hraniční zdi provésti a že je nutno dům od základu postaviti. Stavební znalec popírá jakoukoliv cenu starého zdíva po stránce umělecké a nepovažuje zbourání za odchylku od schválených plánů. Zboření domu stalo se tudíž bez konání komise za přizvání c. k. zemského konservátora, zástupce soupisné komise a zástupce městského musea, kteří obvykle i při méně význačných budovách bývají a mají býti zváni ku komisím o zbourání. A sice proto, aby zajistili ve snaze o ochranu památek stavebních záruky, že nejen památka, ale i prostředí její nebude znešvařeno, a že zajištěny budou cenné součásti stavby pro zachování buď v muzeu, buď na novostavbě, neméně pak aby získali alespoň fotografie dochovaného stavu. Příčina důležitější, proč nutno

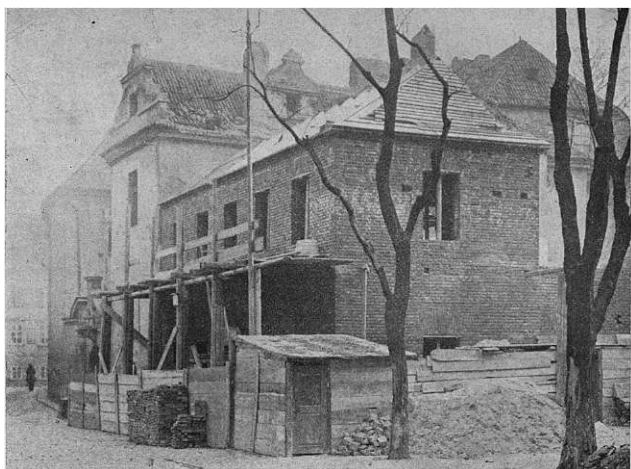

Obr. 7.

Přístavek domu čp. 490-III. před zbořením.

Správné vyvážení hmot a stoupání výšek pater i střech.

Obr. 8.
Nový přístavek
domu čp. 490/III.

Zvýšením zničen
nejen vzhled do-
mu čp. 490/III.,
nýbrž i východní
strany náměstí.

řízení o bourání konati předem, jak již příslušnými instancemi více-krát bylo rozhodnuto, jest ta, aby před bouráním bezpečně bylo zajištěno, že zamýšlenou novostavbou zjednána bude náhrada za zbouranou památku, jakož aby novostavba vhodně připojovala se ku svému okolí. Neméně je nápadno, že technický znalec ve své zprávě o zbourání popírá pojednou oprávněnost svého tvrzení o možnosti provedení původně povolené přístavby, ač povinnosti jeho bylo správnost tohoto svého tvrzení konstatovati již při jednání o adaptaci, ano jeho povinnosti přesvědčiti se i o pozdějším tvrzení stavebníkově, že zdivo bylo neudržitelné. A to dříve, nežli technikou možnost provedení změn sám doporučil. Při nejmenším měl pak povinnost i mezi prováděním změn o skutečném stavu zdiva se přesvědčiti. Naproti tomu týž svá tvrzení o vadném zdivu pronášá teprve tehdy, když celý adnex již byl zbořen. Domácí rada seznává, že posunutí stavební čáry o 2 m. do náměstí, o níž jednáno bylo po zbourání domu, vázáno bylo podmínkou dohody s majitelem sousedního pozemku s hrabětem Buquoyem. Stavebník však dohodu tuto neskoncoval, stavebního povolení neobdržel, ale naopak libovolně a svémocně čáru stavební změnil. Provedl pouze budovu a částí zdi ohradní v nové čáře, kdežto část ohradní zdi provedl v čáře o 2 m. zpět posunutě. Následkem odchylky od schválené čáry vzniká nyní dvojitý znešvarující kout.

Stavební úřad byl opětně upozorněn, a to již při provádění budovy a znovu při provádění zdi ohradní, na nesprávné a zákonu se přičící obcházení povolení stavebníkem, ježto povolení nenabýlo právní moci a nebyla dosud ani splněna podmínka v příčině vlastnictví sousedního pozemku. Na tento nesprávný postup při provádění stavby upozornil c. k. zemský konservátorský úřad podáním ze dne 26. října 1915 a vytkl, že stavebník znovu zeď svémocně již provedl. Magistrát na základě tohoto upozornění a vyžádané zprávy stavebního úřadu, v níž uvedeno, že stavebník započal se stavbou zdi a to teprve nyní, vydal zákaz provádění stavby. Tento zákaz stavby proveden byl úředně výměrem ze dne 2. listopadu 1915, v němž konstatováno, že majitel domu počal vyváděti ohradní zeď dvora v délce asi 2 m. od hraniční zdi původní, místo do nové schválené čáry stavební. V zákazu tom dále je pak uvedeno: „Pokračování a ve stavbě této bylo dnešního dne na místě přítomnému pořídu dozorcím orgánu mag. dle ustanovení § 119. stavebního řádu zakázáno a nařizováno mu, aby zeď provedl ve schválené čáře regulační, anebo schválené nové čáře dříve si vymohl“. Teprve nyní po tomto zákazu předložil stavebník žádost — tedy ex post — aby zeď zcela již prove-

dená byla schválena jako provisorium. Dalším svémocným opatřením stavebníka je výstavba domu — jehož zvýšení žádáno a povoleno o 65 cm. — nejméně o 1-20 m., takže při zvýšení střechy a postavení vykyřé změn bude nejen vzhled celého komplexu, nýbrž znešvarována bude i celá východní strana malebného náměstí Velkopřevorského, kde místo stoupajícího dosavadě vrcholení střech, vznikne beztvárná a nevyřešená změť střech a risalitu, čímž obraz místa byl trvale porušen. Z uvedeného je vidno, že stavebník opět i zde jednal svémocně. Neboť vzdor tomu, že stavba již započata byla zakázána, tuto provedl až do konce a žádal za schválení pouze zdi jako provisorium, když teprve úřadem byl k tomu vybidnut. Na důležitou okolnost, že stavebník žádost svoji podal opožděným orgánem magistr. v protokolu sepsaném o žádosti za dodatečné schválení, pak vůbec poukázáno nebylo, aniž dosud podána byla zpráva, že budova provedena byla ve změnách poměrech, než jak uvedeno v původním povolení.

Domácí rada Klubu „Za Starou Prahu“ jest plně přesvědčena, že provisorium bude zohyzdovati náměstí Velkopřevorské a obává se jistě právem, že zohyzdění to jistě potrvá na dlouhou dobu na úkor estetického vzhledu náměstí, tedy na úkor zájmu veřejného, který má býti stavebním úřadem hájen na prvním místě. Naopak povolením provisoria hovořilo se více zájmům soukromníka, než uvedeným a důležitějším zájmům veřejným, ano bylo již druhou aboulí, ba přímo odměnou za svémocné jednání stavebníkovy. Domácí rada Klubu seznává bohužel, že oproti majiteli novostavby vychází se stavebním úřadem se zvláštní ba nezvyklou blahovůli vstříc — neboť úřad tento dosud nikdy nevytkl nesprávné a svémocné jednání stavebníka při provádění prací vůbec nepovolených. Jest pak s podivem, že úřad stavební v případě daném tím opatrněji si nepočínal — a stavebníka své autoritě jakož i zákonu nepodřídil — zvláště když jednalo se o zvlášť důležitou část města, jakou jest po stránce stavební Malá Strana, která by vydána byla takřka na pospas této nebezpečné praksi, kdyby se tak nadále díti mělo všeobecně.

Domácí rada Klubu „Za Starou Prahu“ obávaje se, aby případy podobné na škodu veřejného zájmu se neopakovaly, dovoluje si podati protest proti nesprávnému jednání příslušného úřadu stavebního v otázkách stavebních a žádá, aby záležitost stavebních změn domu čp. 490-III. byla vyšetřena, dovolávaje se znění § 128. stavebního řádu pro Prahu, dále výnosu ministerstva vnitra, práv a financí ze dne 7. října 1854 č. 274 ř. z.

PŘÍSPĚVKY K DĚJINÁM A MÍSTOPISU KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY A OKOLÍ.)*

XXII. PALÁC KOUNICŮV V ULICI PANSKÉ
V PRAZE.

(Pokračování.)

Jan Arnošt Šafgoc přistěhovav se do Čech koupil roku 1649 s první manželkou Kateřinou ovd. Strakovou roz.

Dobřanskou statek Obědovice, jež r. 1674 prodal, a zdědil po druhé manželce M. Salomeně Bukovské z Neudorfu Bílou Třešňovou a Sadovou a přikoupil díl Dohalic r. 1661 a Sobětuchy r. 1678. Třetí jeho manželka

Obr. 9.
Přístavek domu
čp. 490/III. před
zbořením.

Stará stavba pod-
řizovala se celku
náměstí Velko-
převorského.

byla Johana Magdalena roz. hrab. Lažanská, která zemřela kolem r. 1674. Majestátem 30. října 1658 byl Šafgoč povýšen do panského stavu českého, což rozšířeno 30. ledna 1675 na starožitné rody, a 22. února 1681 stal se i hrabětem. Zemřel 26. května 1695 stár 72 let. Obdržev r. 1686 majestát na zřízení svěcenství, odkázal Sadovou, Kunčice a Třemešnou Janovi Arnoštovi Antonínovi, synovci svému.³²⁾

Jan Arnošt Antonín Šafgoč, hrabě sv. říše římské a pán z Kynastu a Greifensteinu na Kunčicích, Sadové, Bílé Třemešné a Dohalicích, cis. tajný rada, komorník, král. místodržící, soudce a prezident nad apelacemi na hradě pražském, držel zděděný dům v ulici Křižalové, které se již tehdy říkalo Panská, že ve většině jejich domů zakoupily se a bydlely osoby stavu šlechtického, až do smrti a staral se o jeho rozšíření, pomýšleje asi na důkladnou jeho přestavbu. Smlouvou trhovou ze 27. března 1716 koupil³³⁾ od paní Sibily Magdaleny, ovdovělé Franchimontové z Frankenfeldu, roz. Dobřenské z Dobřenic, z jejího domu šosovního (čp. 891-II.) za 1300 zl. stáj na koně a kuskůlny s nad ní stojícím stavením v rovné linii s maštali, slovem napříč celého domu a dvora od ulice až ke zdi zahradní domu U tří lip (čp. 856-II., staré tři lipy), kus obnášející na šířku 10¹/₄ lokte. Při trhu učinila prodávající některé výminky, zvláště aby stavení, jež kupující zamýšlí zříditi na koupěném kuse, bylo odděleno od domu jejího štítem nebo zdi proti ohni, v té zdi že nesmí býti uděláno jiné okno do dvora jejího, kromě vikýře půdního a tří malých půlloketních okének; ta však mohla prodávající i budoucí držitelé jejího domu zakrýti, kdyby sami výše stavěti chtěli. Zároveň bylo dbáno toho, aby paní Franchimontová netrpěla škody spádem vody dešové a bořením i stavbou na odprodaném kuse, a ještě ustanoveno, že paní prodávající bude míti právo zúčastniti se mši, konaných v kapličce, kterou zamýšlel hrabě Šafgoč vystavěti na zakoupeném místě; proto ve štítu, do-

týkajícím se jejího pokoje, měl býti zřízen vchod, k němuž klíč měl býti chován v domě hraběte Šafgoče, aby se paní mnoho nemusila namáhati, neboť zlomivši si nohu, častěji byla nemocna a do kostela nemohla. Již příštího roku 1717 smlouvou trhovou z 8. července, uzavřenou s Danielem Reichknechtem, starším nákladníkem a zámožným měšťanem, jemuž náležel zvláště také dům nákladnický na rohu ulice Panské a Jindřišské (čp. 897-II.), ujal stavení začaté a nedokončené při zahradě jeho na pravé ruce se zděmi vyhnatými v délce 32¹/₄ lokte a v šířce 16 loket 9 coulů od domu u Červenků (čp. 889-II.) za 600 zl., zavázav se, že v té zdi dá udělati ovál nebo nicu a zřídí zeď požární a krov pod francouzskou střechou. Téhož roku 1717 dne 20. července koupil zase od domu U tří lip (starých čp. 856-II.) od Františka Ignáce Jesenského kus zahrady mezi domem svým a maštali od domu Franchimontovského zakoupenou s domkem zahradníka v Nekázance (díl domu čp. 887-II.) a zaplatil za něj 1600 zl. rýn.; při tom bylo smluveno, že postaví zeď, oddělující stáj, nejvýš 8 loket vysokou, bez oken, a kdyby kdy poklad byl v tom místě nalezen, že se o něj rozdělí s prodávajícím. Později, 12. února 1724, koupil ještě hrabě Šafgoč od Johany Terezie Krumholzové dvoreček dlouhý 15 loket a široký 14 loket a 10 coulů a kus stavení od domu jejího (čp. 889-II.) za 430 zl.³⁴⁾

Podniky takovými obtížil Jan Arnošt Antonín Šafgoč příliš jmění své, a když zemřel 11. června 1747, byl na pozůstalost uvalen konkurs, jehož projednání vleklo se několik let. Roku 1754 byl pak dům v ulici Panské se vším, co k němu bylo přikoupeno, z části měšťanský, z části šosovní, koupen v dražbě 14. dubna obcí novoměstskou³⁵⁾ za 7800 zl., ač byl úřadem šestipanským odhadnut na 10.000 zl., když se nepřihlásil jiný kupec více nabízející. Ale obec novoměstská nedržela ho dlouho, a smlouvou trhovou s vrchním hospodářským ředitelstvím z 23. září 1757 ujal³⁶⁾ jej za cenu 7800 zl. Ignác Unwerth, pán na

³²⁾ Sedláček v Ottově Slovníku Naučném, XXII., str. 945.

³³⁾ Kniha kontraktů Nového města pražského č. 31, fol. 257 při úřadu desk zemských a knih pozemkových.

³⁴⁾ Kniha kontraktů novoměstských č. 33, fol. 383, 385, 387.

³⁵⁾ Kniha kontraktů, č. 49, 163.

³⁶⁾ Tamtéž, 336.

Obr. 10.
Nový přístavek
domu čp. 490/III.,

jímž násilně starý
útvár náměstí
rozrušen.

Mníšku, jenž r. 1764 byl povýšen do stavu hraběcího. Ten přikoupil 8. října r. 1761 k domu v ulici Panské domek v ulici Nekázané (čp. 887-II.), zvaný Vitmanovský, jenž byl pruským bombardováním Prahy r. 1757 úplně zruinován a v spáleniště obrácen, zaplativ zaň Františku Wernerovi, hřebeňáři, 600 zl. Mimo to 17. září 1767 koupil dům Johanny Máchalové, rovněž po pruském obležení zcela spálený, jež spojil s domem svým, a v Nekázance spáleniště domu Kateřiny Hausnerové vedle domku, který již prve byl zakoupil (čp. 887-II.).³⁷

Ale ani Unwerth nedostal se k důkladné přestavbě domu, jež by spojila všechny části v celek. To provedl teprve Filip hrabě Kinský z Vchynic, když koupil všechny dům i jeho příslušenství r. 1782 smlouvou trhovou z 29. srpna, kterou uzavřel s Terezií hraběnkou Unwerthovou roz. hr. Čejkovou a jejími syny, za 22.000 zl.³⁸) Stavbu provedl dvorní stavitel pražský Matyáš Hummel,³⁹) a dům proměněn byl jí v palác podoby, kterou si udržel do časů nynějších. Kinský, jenž se oddal službě vojenské a stal se polním zbrojmistrem, ale r. 1788 vzdal se stavu vojenského, podržel palác až do r. 1798, kdy jej prodal smlouvou trhovou⁴⁰) z 1. února v plném rozsahu za 80.000 zl. vídeň. arciknížeti Albrechtovi Kazimírovi, vévodovi saskotěšínskému, synu krále polského Augusta III., jenž sňatkem s arcivévodkyní Marií Kristinou r. 1766 stal se zetěm cis. Marie Teresie, od r. 1765–80 byl vrchním kapitánem v Uhrách, r. 1780 byl poslán do Nizozemska a zúčastnil se bojů s Francií, až se r. 1795 vzdal služby a žil do smrti (11. února 1822) v soukromí na dvoře vídeňském, kde založil velké sbírky metodickým a kreseb (Albertina).

Palác Kinského byl zakoupen u příležitosti jmenování arcivévody Karla Ludvíka Jana, vévody těšínského, guver-

nérem a generálním kapitánem král. Českého, v kterémž hodnosti měl slavný vjezd do Prahy 28. prosince 1797. Zprvu bydlil sice na hradě, ale maje od císaře dovolení hledal vhodný dům ve městě za obydlí, a to si přála i arcivévodkyně Marie Kristina, ježž manžel Albert jej adoptoval. Z domů, ježž přišly v úvahu, nejvíce se zamlouval palác Kinského, protože tu domy nebyly stěsnány a bylo dosti zahrad vůkol a vzduchu, a arcivévodovi Karlovi, jemuž dům byl pak dán k plnému užívání,⁴¹) bylo vhod, že měl generální komando, všechny vojenské budovy, kanceláře i kasárny na blízku. Bylo tehdy hlučno v paláci, v němž byly provedeny některé adaptace, a doby ty se vracely, když arcivévoda Karel přijížděl do Prahy, pokud mu dovozovala služba vojenská, v níž dospěl vrcholu slávy vítězství u Asper. Paměť⁴²) je zachována, že císař František I. slavil v paláci tom jsa návštěvou v Praze 4. října 1804 jmeniny jako host arcivévodův.

Roku 1821 byl palác prodán, a koupil jej hrabě Josef Unwerth, který jej však držel pouhých čtyři leta. Roku 1825 stal se trhem majetníkem jeho Jindřich Weithner, který teprve r. 1843 jej prodal Huguvi Karlovi knížeti a starohraběti ze Salm-Reifferscheidu. Trhovou smlouvou z 11. března 1861 nabyt paláce Albrecht hrabě z Kounic, jenž (* 1829, † 1897) byl nejstarší syn Michala Karla hraběte z Kounic a Eleonory Voračické z Paběnic, český smýšlející paní, a bratr vlastence českého Václava hraběte Kounice. Sám držel Slavkov, Uherský Brod, Nový zámek, Housku a Březno, byl c. k. komořím, čestným rytířem maltézského řádu a dědičným členem panské sněmovny. S manželkou Eliškou hraběnkou Thunovou měl syna Viléma, jenž zemřel 1888, a dvě dcery, Marii princeznu Hohenlohe-Waldenburg z Schillingsfürstu a Eleonoru hraběnkou Andrássy, které zdědily palác v ulici Panské a trhovou smlouvou z 3. února 1912 jej prodaly Živnostenské bance pro Čechy a Moravu.

Václav Vojtěšek.

³⁷) Kniha kontraktů, č. 51, 129 a č. 53, 215, 231.

³⁸) Kniha kontraktů, č. 59, 361. Archiv města Prahy, sbírka listin IV.-5767, Schaller, Beschreibung der k. Haupt u. Residenzstadt Prag, IV. Bd., str. 413.

³⁹) Navrátil, Paměti kostela sv. Jindřicha, str. 232.

⁴⁰) Kniha kontraktů, č. 70, 147.

⁴¹) v. Zeissberg, Erzherzog Carl in Böhmen (1798) v Mitt. Ver. f. Gesch. Deutsch. in Böh. 37, str. 151.

⁴²) Navrátil, I. c.

NÁVRH REGULACE OKOLÍ KOSTELA SV. APOLINÁŘE.

Proti vypočeným plánům polohy v okolí kostela sv. Apolináře podal c. k. zemský konservátorský úřad tento protest:

Slavné radě král. hlav. města Prahy!

Proti veřejně vyloženým regulačním návrhům o změně plánu polohy pro území pozemků slupských mezi fortifikační zdi na hranicích vinohradských, ulicí na Šlupí a ulici Horskou, dále mezi ulicí Presslovou, realitami městského chorobince na Karlově a zemské porodnice, ulicí Apolinářskou a realitou čp. 447/II. (Stará porodnice) podává c. k. zemský konservátorský úřad pro království České pokud se týče části mezi realitou čp. 447/II. (Stará porodnice) ulicí Apolinářskou, ulicí Presslovou a Horskou, následovně odůvodněné námítky:

1. I. Úpradu dřívějšímu návrhu regulačnímu z r. 1910, vypracovanému stábev. odborem odb. III., předloženému pod č. 13906/III. ai 1910, avšak územskému radou neschválenému, který daleko více omezoval výšku skupiny domů čp. 446, 445, 444 a 443/II. a to v šetrném ohledu na kostel sv. Apolináře, stanoví plán polohy — nyní právě předložené za podklad řízení schválení — maximální výšku této skupiny budov jednotně na 12-35 k hlavní římsce a na 17-35 k hřebenu střechy (cota uliční při nároží ulice Apolinářské a Vinické obnáší 232-65 a max. výše 245-0 a k hřebenu střechy 250-0).

Z důvodů zachování pohledu na kostel sv. Apolináře a přilehlou k němu skupinu domů, tedy se zřetelem na přiblížené alespoň zachování dochovaného, zajistě krásného a působivého obrazu města, je žádoucím, aby právě tato skupina domů — již samým plánem polohy — zejména nutným zde omezením výškových, navržena byla ve správném, pečlivě vyváženém poměru k hmotě kostela a pokud možno podřízena byla jeho zjevu, dnes celou severní část kotlíny slupské ovládajícímu. Stejně nutno, aby skupina novostaveb, jež záhy zaujmou místo nyníjších nízkých budov, dostatečnou vzduchovou prostorou, jak tomu i při daleko příznivějším stavu je i nyní, byla oddělena.

Měřit nyní tato příčna mezi presbytářem kostela sv. Apolináře a nejbližší výšší budovou c. 20 m.; prostoru tuto tvoří dosud z větší části zahrada domu čp. 446/II. (Jedová chýše), která aspoň z části směrem ku kostelu i nyní měla by být zachována, kdežto nyní navržená šířka nové zde otevřené ulice obnáší, pokud z vyložených plánů lze zjistiti, pouze a jen 6 m., j. je tu tedy navržena nová ulice, ale v šíři, která i při nejbližší praxi užívané a také vysvětlitelné v regulovaných starých částech města naprosto se přičítá jasným ustanovením platného stavebního řádu (§ 2.). A to zejména v tomto případě, kdy jde o vybudování nového bloku činžovních domů, tedy nikoliv o uchránění dochovaného stavu města. Nová ulice tato, jak vidno, velmi skoupě dimenzovaná, bude ke všemu ohraničená na straně východní budovou značné výše 17-30 m. (k hřebenu střechy). Tím zhorší se však trvale i vzduchová a světelná poměry kostela sv. Apolináře, který jest uměleckou a historickou památkou nepopíratelně ceny. Tuto zhoršení padá tím těžší na váhu, že již dnes kostel tento trpí vlivkem. Ale ani obytné a zdravotní poměry domu čp. 446/II. nelze zajistě nezískati.

2. Rozšíření ulice zde nové navržené (které by mělo odpovídati výši kostela) je nutné tím více, že k ulici této navržena nová komunikace serpentinou z dolní partie pozemků slupských ve stoupání 1:7 s výloženými schody a směrem do prostoru za presbytář kostela sv. Apolináře a dům čp. 446/II. vedenými, kamž ústí také odlehčovací odbočka (pro pěší) vedená z hlavní okružní silnice, vedené sem z ulice Horské. Komunikace tato, byť jen pro pěší určená, znamená značné zkrácení cesty od Nuslí a Vyšehradu směrem přes ulici Štěpánskou nebo třídu Sokolskou k Václavskému náměstí, tedy k nejbližší části středního Nového města. Je tedy jisto, že bude hojně používána. Je tedy navržen tak úzké ulice přímo umělým srušením důležitě komunikace pěší, které nijak a ničím nelze odvoditi.

3. Omezení výškových a sice pronikavého pro trakt domu čp. 446/II., hranicemi na kostel sv. Apolináře a značnějšího, než nyní v plánech polohy je navrženo, nutno se i po rozšíření nově navržené ulice na zákonem předepsaných 12 m. (§ 2. st. f.) domáhati. A sice z důvodů udržení dochovaného obrazu města i stávajícího pohledu na kostel sv. Apolináře z celé kotlíny slupské, z protější ulice Horské a od Karlova. Hájiti a zachovati tyto pohledy a dochovaný obraz města je prostě veřejnoprávnou povinností města. A to daleko více než do sféry soukromoprávných zájmů spadající snaha o inten-

sivnější, ale krásu města a hygienické poměry jeho ohrožující zastavení stavebních parcel a přístřích bloků, čímž není jen se strany obce na škodu celku podporována je lichvá pozemková.

4. Stejně důležitým je i vyřešení zakončení ulice Apolinářské a sice aspoň do té míry přivážej, jak tomu dnes ve skutečnosti jest. Také zde regulační plán o to ani se nepokoušel, nepamatovav ani na omezení výškových (se zřetelem ku kostelu) domů čp. 439/II. a 440/II., jež pouze zcela šablonovitě a o 6 m. regulovány za účelem zde až přílišného rozšíření, naprosto nefekventovaně, protože nesjízdná a i pro pěší neschůdná ulice Apolinářské. Omezení tohoto nutno se domáhati již k vší uplatnění pohledu na kostel sv. Apolináře od nároží ulice Vinické (na rohu zahrady ústavu choromyslných).

5. Omezení výškových celého nově navrženého bloku, který tvoří domy čp. 446, 445 a 444, je však i bez ohledu na zachování pohledu na tuto skupinu kostelem sv. Apolináře převýšenou nutným. Již z ohledu na nízkou budovu fary sv. Apolináře, která do toho bloku zcela šablonovitě a bezmyslenkovitě byla pojata a přivtělena. Nelzež jistě očekávati a snad ani regulační kancelář sama nepřepokládá, že tato fara bude snad prodána a jinam v pobliží přenesena. Neníť pro ni prostě vhodné místo po ruce. Ale stejně nelze předpokládati, že bude budova farní vůbec kdy zrušována, neníť tu ani prostředků k tomu účelu po ruce. Naopak je jisto, že budova farní zůstane v nyníjší výši zachována. Ale pak budova tato bude okolními novostavbami domů čp. 446/II., 445/II. a 444/II. — sama možnost do větší výšky zde stavěti k tomu láká — vzhledem k stanovení jich maximální výšce 17-35 m. k hřebenu střechy záhy značně převyšena a takměř ubita. K tomu přistupuje ještě velmi osudný faktor, že nepamatovav alespoň na to v plánu polohy, aby dvorní trakty domů těchto obligatorně sluně by fasádovány. Důsledkem toho je, že domy tyto budou bráti z prostoru budovy čp. 443/II. nejen vzduch a světlo, ale budou dvorními trakty svými viditelnými z celé kotlíny slupské, z ulice Horské, i od Karlova a tak znevažovati celou tuto, nyní tak malebnou skupinu, a tím zhyzdí se ještě více dosavadní krásný pohled na celou tuto část města.

6. Stejně brutálně naloženo také s farní zahradou, která jest stáletým majetkem církevním. Zahradu tato, jež již zachování práva na tomto místě pšpívá ku kráse města, zde vyložených plánů prostě a ke všemu beze vší předchozí nutné dohody regulací je zrušena (až na malou část bezprostředně pod farou) jednak k účelu otevření nové ulice mezi výše uvedeným blokem (v šíři 10 m.), jednak k cili novostavby bábického pavilonu zemské porodnice, za kterým účelem ruší se i nyníjší velmi pěkné prostranství před budovou porodnice. Tedy místo, kde by měl a mohl vzniknouti krásný menší park v náhledu za tolik zničených a bolužel přímo žalostně zastavěných ploch zahradních v sousední kotlíne slupské. Veliká plocha tato, jež byla rezervou zdravého vzduchu pro celé Horní Nové město, je nyní dále ještě omezenována. Ale na otevření této ulice mezi blokem domů čp. 446, 445, 444, 443 a porodnici vázáno a jím podmíněno je zřízení navržené komunikace okružní silnice, vedené sem z ulice Horské přes střední odpočívadlo schoditě na Albertovu. K zřízení komunikace této nebude však moci býti po tak dlouho přikročeno, pokud alespoň část zahrady na ulici spojující nebude vykoupěna. Ale za daných okolností nelze prostě předpokládati, že tento historický majetek církevní bude prodán. Jest tedy celá tato regulace prostě ilusorní, nebyvši vůbec ani opřena o předchozí nutné jednání a zabezpečení pozemků takto regulovaných. Zůstane, tedy nepřehlednou řadu let prostě na papíře, neboť není zde ani právních podmínek k eventuální expropriaci. Bude tedy záhodno vyústění okružní silnice jinak, a to na základě předchozího jednání a zajištění pozemků k tomu nutným navrhnuti.

7. Rovněž třeba upozorniti, že okružní silnice vedená z ulice Horské, jež má býti důležitou spojovací komunikací, jednak pro četné budovy univerzitní, jednak zkratkou komunikací, pro povozy jezdoucí od Vyšehradu a Nuslí k Zemské porodnici, Zemskému lazaretní a Obchodní nemocnici, jakož i k Zemskému ústavu choromyslných stejně i k horní části Nového města a k Vinohradům, je při 10 m. příliš skoupě dimenzována, a bude pravděpodobně v budoucnosti se značným nákladem rozšiřována.

Ze všeho vidno, že jde o regulaci úplně bezmyslenkovitou, při tom bezcitnou k dochovanému obrazu města a pohledům na nejkrásnější jeho části. Při tom velice nesnadno a to jen za cenu velikých obětí, nejen materiálních, ale i estetických proveditelnou, aneb vůbec, jak v případě fary Apolinářské prokazováno, neproveditelnou, takže třeba úplně ji zavrhnutí jako neapraktickou a neúčelnou.

Z důvodů těchto protestuje podepsaný úřad proti navržené změně plánu polohy, pokud tuto týče se území mezi realitou čp. 447/II. (Stará porodnice), ulicí Apolinářskou, ulicí Presslovou a Horskou, a doporučuje v samém zájmu města úplné přepracování této části projektu z vážných důvodů výše uvedených.

Jeví se pak jmění spolku dne 31. prosince 1914 následovně:

I. Fondy i s připisávanými úroky:

1. Marie Hammerikové . . . K 669.69
2. Em. Tonnara . . . 621.73
3. Emmy Destinové . . . 636.98

úhrn . . . K 1928.40

II. Zbytek subvence na Uměleckého průvodce Prahou i s úroky . . . 5678.36

III. Cena fotografií a autotypů pro tuto publikaci počiných . . . K 2100.—

IV. Cena archivu . . . K 2714.98
K tomu obnos r. 1914 na něj vydaný . . . 29.60

úhrn . . . K 2744.58

V. Cena knihovny . . . K 1553.50

K tomu obnos r. 1914 na něj vydaný . . . 79.66

úhrn . . . K 1633.16

VI. Cena zařízení spolkových místností po srážce 10% na amortizaci . . . K 1128.94

K tomu obnos r. 1914 na tyto vybraný . . . 1.20

úhrn . . . K 1130.14

VII. Cena fotografické komory . . . K 130.—

VIII. Polovina ceny hotové části modelu Malé Strany . . . K 3895.—

IX. Přebytek k dobru z r. 1914 . . . K 4775.18

Úhrnem . . . K 24014.82

Vzdror výjimečně nepříznivým poměrům vzrostlo jmění spolkové r. 1914 přece o K 2792.35.

Celkový obrát příjmů a vydání v r. 1914 jest:

A) PŘÍJEM		K	h	B) VYDÁNÍ		K	h
I.	Hotovost z roku 1913	2394	17	I.	Za tiskopisy atd. členům	34	50
II.	Subvence	3550	—	II.	Časopis (Věstník Klubu za Starou Prahu)	1278	95
III.	Dary	80	—	III.	Školení, odměny a výlohy a personál	262	58
IV.	Příspěvky: 1. členů zakládajících	400	—	IV.	Provisie za inkaso členských příspěvků	282	24
V.	Z vycházek	39344	20	V.	Výdání kancelářská	116	25
VI.	Za Věstník	169	50	VI.	Počtomý	85	32
VII.	Různé příjmy	13	—	VII.	Archiv	29	60
VIII.	Příspěvané úroky	86	50	VIII.	Knihovna	79	66
		166	57	IX.	Výdání s členskými večerky	44	88
				X.	Výdání na model Malé Strany	592	90
				XI.	Výdání na technickou komisi	24	40
				XII.	Výdání na bytový inventář	1	20
				XIII.	Výdání na ústřednu	55	75
				XIV.	Výdání s bytem; nájem, osvětlení atd.	1024	16
				XV.	Pojistné bytu	16	93
				XVI.	Taxa za užívání telefonu	160	—
				XVII.	Daně	9	26
				XVIII.	Příspěvky spolkům	42	10
				XIX.	Různá vydání	78	16
					Zbytek k dobrému	4775	18
		10793	94			10793	94

Po přičtení zprávy revisorů účtů, jež doporučovala sdělení absolutoria pokladníkovi za správné a přesné vedení pokladny spolkové, zpráva pokladníka schválena.

V. Zprávu o knihovně a tiskárně podal Dr. Fr. Páta: „Letos ještě více než loni bylo nutno vydávati na knihovnu obmeziti, takže odebrány jen některé cizí revue a i ty v poslední době byly zastaveny, ovšem s tím úmyslem, až bude příznivější doba, že se dokoupí — případně za sníženou cenu. Vykládají se tedy v článcích jen revue a časopisy, jež docházejí výměnou za náš klubovní Věstník. Do knihovny přibýlo celkem 50 děl, jednak darem, jednak zařazením úplných svazků z článní, čítá tedy nyní knihovna 475 děl o 794 svazcích.“

VII. Zprávu o archivu podal Dr. V. Vojtěšek: „Pro tiskový stav finanční nebyl archiv rozmnožován zvláštními koupěmi. Opakovaně a do sbírek zařazeny pouze fotografie potřebné ku ilustraci Věstníku a pracem technickým úhrnem za K 29.60.“

VIII. Zprávu o požadatelích podal Dr. O. Dlabák: „Zpráva požadatele omezuje se letošního roku opět na pouhý výčet vycházek a jeden debatsí večer. Vycházek kosmice celkem 20, počítá to vzhledem k mimořádným poměrům v druhé polovině minulého právě roku nemají než obvyklé, ježto konány v přestávkách čtrnáctidenních až šnečnických. Průměrná účast při celkové návštěvě 1058 osob zůstala asi na stejné výši s návštěvou roku 1913. Jistý výnos zůstal poměrně také stejný, ježto dosáhlo výše K 169.50. Debatsí večer kosmice byl dne 7. května 1914 v sálech Obecního domu u Pražské brány o pražských zahradách za účasti 80 osob. Do čile debaty zasahli Dr. L. Jeřábek, Dr. Daněk, Dr. Z. Wirth a Ješek Hofman. Svatoústeňský vylet tentokrát k návštěvě velmi čilého našeho odboru pelhřimovského do Německého Brodu, Humpolce, kláštera Želiva, Pelhřimova, na Křeměnicku a Pacova nekonala pro nedostatečný počet přihlídků účastníků.“

OBSAH ČÍS. 2. OKOLÍ DĚKANSKÉHO KOSTELA V PARDUBICÍCH OHROŽENOU NEVHODNOU ÚPRAVOU BÝVALÉHO NÁHONU. S 2 obr. Str. 9—10. **VZHLED VELKOPŘEVORSKÉHO NÁMĚSTÍ POŠKOZEN.** S 4 obr. Str. 10—11. **PŘÍSPĚVKY K DĚJINÁM PRAHY A OKOLÍ.** (XXII. Palác Kounicův v ulici Panák v Praze. Str. 11—13.) **ZPRÁVY Z C. K. ZEMSKÉHO KON-SERVATORÁTU.** (Návrh regulace okolí sv. Apolináře.) Str. 14—15. **ZPRÁVY Z KLUBU.** Str. 15—16.

Odpovědný redaktor K. Guth, 540-II.; redakční rada: Dr. V. Birnbaum, dr. Robert Fliedner, dr. H. Opočenský, arch. St. Sochor, dr. Z. Wirth. Věstník vychází nejméně čtyřikrát do roka. — Otištění článků i vyobrazení jest dovoleno, udán-li pramen. — Štoky se přičítají k otištění (6 hal. za čtvereční centimetr). — Vydává Klub za Starou Prahu, Praha 42, III. — Reklamace hůlta 4 neděle. Reklamace se nepřijímají. — Takem „Grafie“, dělnické kultúrní v Praze II., Myslíkova ulice. — Štoky z graf. závodu J. Štencova v Praze I., Salvátorská 8.

ZASTAROU PRAHU

VĚSTNÍK PRO OCHRANU PAMÁTEK V ČECHÁCH

ROČNÍK VI.

V PRAZE DNE 28. PROSINCE 1917.

ČÍSLO 3.—4.

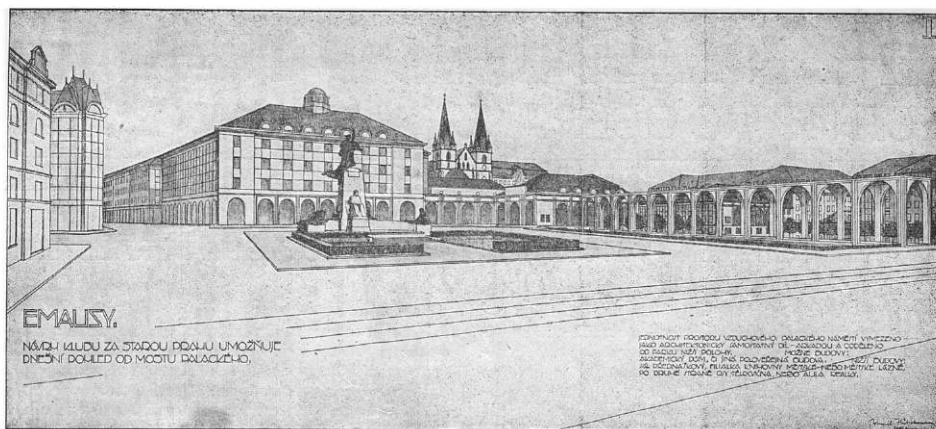
POSLEDNÍ ZBYTEK PANORAMATU NOVÉHO MĚSTA PRAŽSKÉHO OHROŽEN.

První osudný krok ku přestavbě pobřeží novoměstského stal se před 30 roky postavením mostu Palackého a vytvořením náměstí před ním, jež jen z části bylo zastavěno. Jižní část ležící před klášterem emauzským zůstala dlouho nedotčena, ježto od stavby činžovních domů odraďovala 10 m hluboká proláklina s bahnitým základem. Jen tomu děkujeme, že zůstal dosud nedotčen pohled na Emauzy, ač volná místa vpravo i vlevo od mostu byla již zastavěna beze všeho ohledu na výše ležící části Nového města. Zastavění novoměstského nábreží podporovalo zvláště proražení tunelu vyšehradskou skálou, a tak stojí dnes na nábreží dlouhá stěna činžovních domů, jež přerušena je pouze na jediném místě širokou mezerou. A touto mezerou je místo, jež se má nyní zastaviti. Déle 10 let hrozí tomuto místu z nebezpečí projektovaným zastavěním a jen živému zájmu veřejnosti jest co děkovati, že starý plán úplného zastavění nebyl zde proveden. Diskuse o této otázce nalezly živý ohlas a veřejnost poznala včas, že jde o problém, který netýká se pouze odborných kruhů.

Netřeba se podrobně šířiti o tom, že příčinou velikých změn v části města na pravém břehu vltavském dlužno hledati v regulaci řeky a zřízení vysokého nábreží. Založením nové úrovně břehové a založením nové komunikace podél břehu byly vytvořeny nové poměry, které nezůstaly bez vlivu na vývoj této části města. Tento osud musila Praha sdíliti nezbytně se všemi městy evropskými, ležícími na řekách, ale bylo by se podařilo překonati jej bez úplného porušení starého charakteru čtvrti, jen kdyby byla při zastavování spolupůsobila i vůle zachovati cenné staré a nové vytváření umělecky. Vynasazili-li se však jinde při stavbě nábreží opravdu město zhodnotiti a umělecky vytvářeti městskou siluetu (na př. v Budapešti) při současném největším šetření starých průhledů a pohledů (Dražďany), v Praze nebyly vzaty tyto otázky vůbec v úvahu. Nové město pražské bylo se strany pobřežní doslovně zazděno a příležitost zříditi účinné průhledy úmyslně pomínuta. Tim si možno vysvětliti, že novoměstské nábreží tvoří komunikaci 2 km dlouhou, lemovanou monotónní stěnou domů jichž obrysová linie nevykazuje vůbec členění. Tato regulace oloupila novoměstské pobřeží o starý půvab a nenahradila ho ničím rovnocenným.

Zamýšlenému zastavění náleží tudíž zvýšená pozornost, poněvadž je zde poslední příležitost, aby byla jednotvárná uliční linie oživena účelným vytvářením náměstí a aby byl zachován cenný průhled na klášter emauzský. Se zastavěním místa obíral se od roku 1900 městský stavební úřad a vypracoval od té doby řadu návrhů, založených vesměs na principu, aby byla uliční stěna dovedena až k náměstí Palackého. Důsledkem tohoto

systemu je však zastavění pohledu na Emauzy. Prvý projekt, vypracovaný vrch. stav. radou Václavkem, obětoval pohled bezohledně a vedl jen dvě ulice směrem k oběma věžím chrámovým. Proti tomu protestoval r. 1905 Klub za Starou Prahu a navrhoval místo bloků domovních volné náměstí, poskytující pohled na klášter. Bez ohledu k těmto protestům byl oficielní návrh úředně schválen. Klub usiloval proto o zlepšení schváleného projektu a navrhoval zejména podstatné rozšíření jedné z ulic směřujících ke kostelu a dokonalejší řešení náměstí Palackého. Tuto druhotnou myšlenku přijala také řada architektů za východisko svých návrhů. Otázka zastavění stala se totiž časovou v době, kdy byla úprava náměstí Palackého posunuta v popředí pro zamýšlené zřízení pomníku Palackého. Zejména nutno uvést návrhy architektů Janáka, Sochora a Nováka, kteří se pokoušeli o zlepšení oficielní regulace novým řešením náměstí a novým umístěním pomníku. Jiného principu byly projekty arch. Zákrevce a arch. Hraběte. Klub za Starou Prahu vystoupil v této době s novým návrhem, ve kterém proponoval 40—48 m širokou, proti klášteru otevřenou ulici. Uprostřed však rozprav o této otázce ohlásila pražská městská rada veřejnosti neočekávaně, že zřídí před klášterem volné, 96 m široké náměstí, jež mělo býti od náměstí Palackého odděleno jen úzkým domovním blokem. Čeho nemohlo býti docíleno protesty, mělo se nyní uskutečniti rázem, avšak bez projektu. A brzo potom byly prodány již i parcely, které měly obklopuvati jižní stranu náměstí. Ale myšlenka tato nebyla v návrhu tak provedena, jak byla pojata a brzo objevil se projekt v nové úpravě. Náměstí také na západní straně ohraničeno souběžně s nábrežím nízkou budovou. Základní myšlenkou této varianty byla snaha získati spojení úzkého, jaksi labilního a osamělého bloku mezi oběma náměstími s řadou domů na nábreží a odstraniti nevzhodnosti dvou náměstí vedle sebe. Tim však docela pomínut původní účel náměstí, otevření totiž volný pohled ke klášteru, neboť nový blok zastavoval tento pohled takovým způsobem, že se stalo náměstí bezpředmětným. S druhého břehu vltavského se sice otevřel požadovaný pohled přes nízkou budovu, ale stará kompoziční chyba dvou sousedících náměstí zůstala nadále v platnosti. Toto řešení nedocílilo proto zamýšleného zakrytí nedosti dobře motivovaného druhého náměstí, naproti tomu však byl požadovaný pohled, pro nějž bylo náměstí proponováno, pro chodce s nábrežím úplně zakryt. Spolupůsobila při něm také vůle tvůrce pomníku Palackého, který věřil, že se střední blok pro uzavření náměstí obklopujícího pomník bezpodmínečně nezbytný. Ale i městský stavební úřad brzo poznal, že nízký blok domovní, náměstí zakrývající, ruší původní myšlenku a nahradil jeho

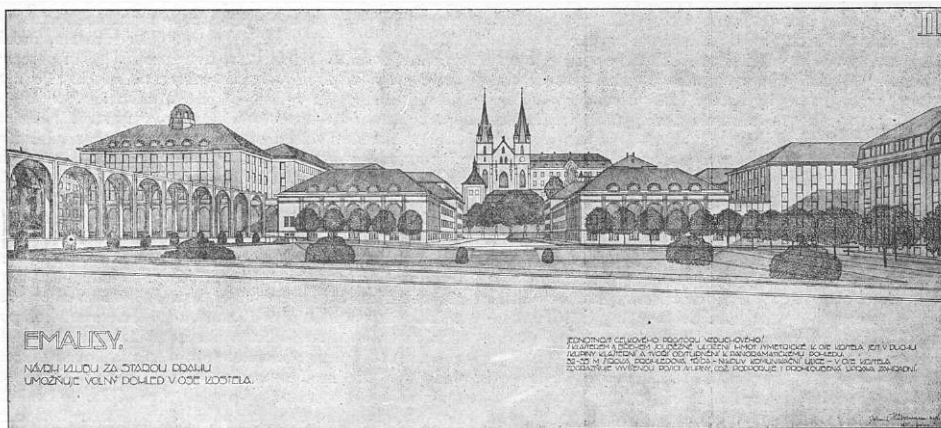

Obr. 11. NÁVRH KLUBU ZA STAROU PRAHU.

Pohled *od mostu Palackého dosud nejdůležitější, nejvíce pozorovaný jest nejlépe zachován; tím také pohled s nábreží Ferdinandova a pohled ze zahrady Kinských. Pomník Palackého dostane symetrickou zadní stěnou potřebnou osu a klid arkadou oddělené části velkého vzdušného prostoru. Malebný obrys pomníku uplatní se nejvíce proti obloze, jak vidí e i u protějších sousedů mostních, takže jest právě v zájmu pomníku vynesati třetí stěnu náměstí.

přední stěnu pergolou, kulisou, jež měla mít ten účel, aby bylo zachováno horizontální spojení s domy nábrežními a přece nebyl nadbytečně rušen pohled na kostel. Aby pak byla zmírněna osamělost středního bloku, odlučujícího obě náměstí, stavební úřad připojil ve svém novém projektu podobný blok na jižní straně náměstí. Takto zúžené náměstí bylo pak rozděleno nízkou budovou ve středu, takže čini s nábrežím dojem předvorů k nízké budově, kdežto vlastní náměstí pod klášterem zůstává divákovi zakryto. Z toho je patrné, co zavinily nelogické důsledky původního stanoviska. Původní účel otevřít pohled na klášter byl při tom zatlačen do po-

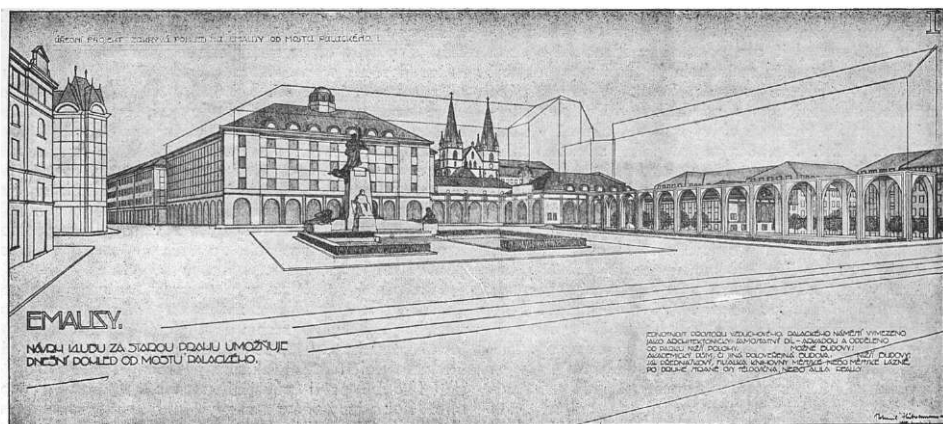
zadí a vrchu nabylo bezúčelné hraní s domovními skupinami. Proti této alternativě protestoval proto znovu Klub za Starou Prahu a předložil informační komisi vlastní návrhy směřující k tomu, aby byl dodržen původní účel. Ale uvedená alternativa městského stavebního úřadu byla schválena také znalcem zemského výboru a stala se východiskem regulačního plánu, vypracovaného r. 1914, a schváleného městskou radou proti všem protestům a předloženího ku schválení zemskému výboru. A tento, vázán dobrozdáním svého zástupce, projekt schválil. Nyní čeká tento návrh již jen na definitivní potvrzení c. k. místodržitelstvím.

Obr. 12. NÁVRH KLUBU ZA STAROU PRAHU.

Ubr. 12. NÁVRH KLUBU ZA STÁROU FRAMU.

Pohled s nábrží rozvírá pohled v dnešní šíři a zdůrazňuje panoramaticky ráz jeho. Odstupněním a hmotami souběžně se skupinou emauzskou uloženými docílje zesílení dojmu a reliefově přiblížení k pobřeží, k němuž vždy pohled na Emauzy patřil. Návrh jest racionelní, neboť za nezastavěné plochy dává nezastavěné pohledy, čehož návrh úřední nedocílje.

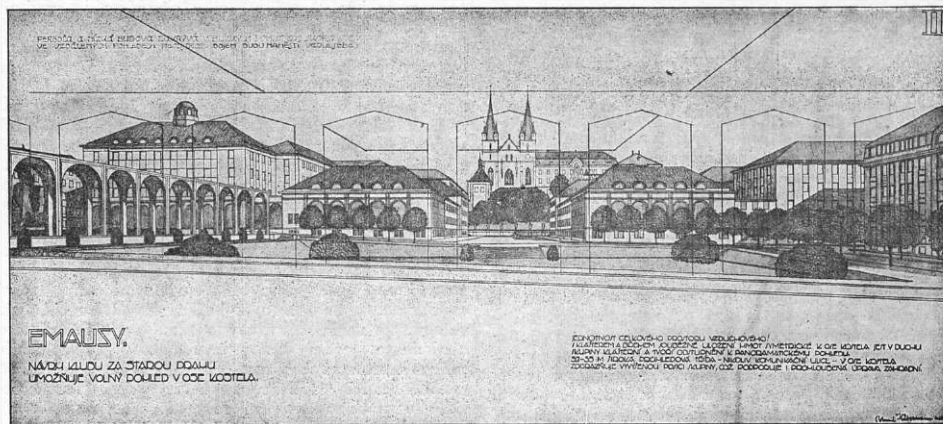

Obr. 13. OBRYSY NÁVRHU ÚŘEDNÍHO

znázorňují úplné zakrytí pohledu od mostu Palackého a tím i pohledu s nábřeží Ferdinandova na Smíchově. Tímto zastavěním ztracen by byl i pohled ze zahrady Kinských. Pomník Palackého utrpěl by nesymetrií náměstí, neboť pravá strana by byla značně nižší; zadní stěna je nesymetrická a načaté křídlo — vysoký řisalit — váží celý prostor na pravo. Postavením pravé budovy zúží se dnes volný prostor pomníku a zamezí se pohledy proti obloze.

Na naléhavé přání c. k. ústřední komise nařídilo však c. k. místodržitelství v poslední době nové komisionelní jednání a pro ně vypracoval jsem na žádost Klubu za Starou Prahu projekt, který se zde předkládá veřejnosti. Překročilo by ovšem rozsah tohoto článku, kdybych se pokoušel vyvracet všechny námitky, které vzešly proti sloučení obou náměstí v jediné veliké. Stalo se tak již na jiných místech; proto se omezím jen na zdůraznění předností tohoto řešení. Základní myšlenka je totožná s východiskem, z něhož vyšel Klub za Starou Prahu již před 12 lety: požadavek, aby bylo náměstí upraveno tak, aby měl divák volný pohled na

emauzský klášter nejen s druhého břehu, nýbrž i s přilehlého nábřeží a s mostu. Tato myšlenka byla nejdříve graficky zachycena architektem Dryákem v návrhu z r. 1910. A na podkladě tohoto projektu stanovila také rada městská, aby bylo zřízeno před emauzským klášterem volné náměstí. Předloženy projekt řeší problém dvou náměstí vytvořením společného vzduchového prostoru, jehož pozadí tvoří emauzské panorama. Část ležící přímo pod klášterem má být zastavěna dle tohoto projektu nízkými objekty po obou stranách široké třídy průhledové, které tvoří základnu skupiny emauzské a zdůrazňují horizontální rozšíření a odstupnění

Obr. 14. OBRYSY NÁVRHU ÚŘEDNÍHO.

Pohled s nábřeží rozděluje se na jednotlivé výhledy otvory pergoly; současně příční přízemní budovou bude pohled tolik zatarasen — i kdyby se ještě budova snížila — že z něho téměř nic nezbude. V pohledu ze Smíchova octne se obraz jako pouhý výsek z prostoru hloubkovém, tedy protimyslném jeho charakteru. Vše rušeno nedocilenou symetrií, neboť osa jest stranou a strany jsou různé vysoké. Nadto objeví se dvě náměstí vedle sebe oddělená jen úzkým blokem; což jest vyloučeno dle rozhodnutí zemské správní komise.

stavebních hmot. Pětatřicet metrů široká třída přehlédová ústí na terasu, tvořící spojující stupeň k výše položenému klášteru. Její osa podélná je identická s osou vlastního kostela. Tím způsobem je tudíž perspektivní působnost vyzdvíhena měrou největší. V horizontální kompozici stavebních mas zdvihají se věže jako energická vertikála a tvoří působivý výškový akcent v horizontále nábrežní. Souběžným vedením střechních hřebů s linií nábrežní vytváří se pak reliéfní spojující články, takže se znovu docílí starého působení stavební skupiny ovládající terén. Přednosti tohoto projektu jsou proto při porovnání s projektem městského stavebního úřadu očividny. Mocný jednotný vzduchový prostor šíře 200 metrů proráží účinně dlouhou linií domů nábrežních a jeho zastavení obnovuje staré panoramatické působení skupiny emauzské. Toto pojetí zakládá organický zbytek starého Nového města do nového a zajišťuje jeho právo na existenci. Veliký prostor se dělí ve tři části; tím se zmiňuje dojem jeho velikosti a klesání terénu se příznivě ruší. Část nejvýše ležící je při jižní straně ohraničená kolonádou a tvoří s monumentální budovou na východě dobré okolí pro pomník Palackého. Nárožní budova tvoří nutný optický přechod k emauzské skupině, zmiňuje svou tíží ostře vertikální účín čelní budovy monumentální a kromě toho spojuje výhodně nízkou kolonádu s touto budovou. Další jižněji položený díl náměstí tvoří zahradní architekturu s prohloubenou úrovní a poskytuje stup-

ňovité výstavbě před emauzským panoramatem hluboký a široce založený základ. Tato část náměstí nabražuje dřívější plochý břeh, nad nímž se panorama zdvihalo a nutno ji spíše považovati za předdvůr (cour d'honneur) než za ucelené náměstí. Třetí část tohoto prostoru, posléze orámovaná nízkými budovami, tvoří architektonickou podnož perspektivu a nabražuje poněkud, ale bez napodobení, dřívější podhrdí. V těchto domech bylo by lze s prospěchem umístiti rozličné ústavy, na příklad městskou knihovnu, akademický dům, navrženou budovu realky, městské lázně, nebo i menší domy činžovní atd. Přednost této části nutno spatřovati v tom, že se prostor v půdorysu malý rozšiřuje do výše ve vzduchové rozptýlení veliké, odpovídající velikosti staveb.

Předložený projekt, vypracovaný autorem tohoto článku a převzatý Klubem za Starou Prahu, je tudíž posledním grafickým výrazem dlouholetého usilování klubu, jemuž předcházely již četné návrhy. Vývoj tohoto základního pojetí přes překážky pokračoval a nabyl v poslední době proti původní neosobitosti povahy osobitě. Zobrazený návrh zachycuje ovšem graficky jen obrysové linie; podrobné propracování nemohlo být nyní podniknuto. Předkládá-li se však návrh veřejnosti před rozhodnutím dlouholetého boje přece, děje se tak v naději, že tato otázka, pro výstavbu města nad jiné důležitá, bude rozhodnuta veřejností, její krásu Prahy miluje, příznivě pro prohloubení pojmů moderní ochrany památek.

Bohumil Hübschmann.

Úprava okolí pomníku Palackého a Emaus jest úlohou jednou z nejzajímavějších a za daných cizorodých elementů bez odporu také nejtěžších. Nerozhodnost úřadů, pro který projekt se přikloniti, vyplývá z nedostatku dočasných stanoviska, zejména zástupců samosprávy i přizvaných odborných znalců.

Moderní výstavba města zahrnuje v sobě mnoho složek zdánlivě někdy protichůdných, jejichž ocenění, buď vyzvednutí, buď potlačení, dáno je důležitostí situace, místa, budov, jich skupin atd. Řešení tak důležité úlohy nemá vyrůstati z kompromisu, j-nž hovoří částečně chutě stran dlouhým bojem povstaly. Jest nutno přikloniti se vědomě k činu silnější umělecké vůle, chceme-li vytvořiti dílo hodné daných prvků a situace.

Anonymní projekt, předložený úřadům pod heslem „Excelsior“ přímo před jednáním ankety o projektech stavebního úřadu a Klubu „Za Starou Prahu“, který spojuje v sobě obě protichůdné myšlenky obou projektů a nemůže proto žádnou uspokojivě a umělecky vyvrcholiti. Zachovává pohled na Emaus jediné ve směru diagonální náměstí s místa, kde vyúsťuje most do náměstí Palackého, se stanoviska úzce omezeného a položeného na nejživější křižovatce, tedy s místa nejméně vhodného pro klidné pozorování. Pohled na Emaus vymezuje se otevřeným výsekem prostoru násilně snižovaných a vykrojovaných kulís, myšlených jediné pro naznačené stanovisko; takový způsob řešení průhledů nemůže být podkladem vytvoření prostoru, neboť povstává jim kulisovitě seřadování ploch pro pohled s určitého místa, přípustné pouze v mechanice divadelní. Podstatná tato chyba patrna je zvláště v nestejných výškách front ulice vedené kolmo na branu zdi nábrežní, jejíž osa odkloněna je od fronty kostela. Ulice ta, zřejmě připomínající základní myšlenku pro-

jektu stavebního úřadu, obmezuje pohled na panorama emauzské pouze na jednoduchou frontu kostela. Ztrácí své osově vyjádření vadným luš čním obmezujících hmot bloků nestejných výšek a architektonicky nevhodným vyústěním do náměstí. Chybu tu sám autor hleděl aspoň půdorysně, ovšem marně, zakrýtí stromořadím vedeným až k třídě nábrežní. Vybíhající risalitem bloku za pomníkem až do prostoru ulice Podskalské a přilehlým parkem na jižní straně pomníku přerušena je spojitost ulice Podskalské, nutně paralelní komunikace s nábrežím. Prostor náměstí Palackého není uzavřen v pohledu u strany jihozápadní, neboť nízká budova čítná otevírá pohled dovnitř bloku za pomníkem na dvorní fačady domů se vším málo vábným příslušenstvím. Krátká fronta risalitu čítný nemůže být označena za analogii táhlých skupin bývalých nízkých domků podskalských, aby čínila měřítko zvyšující dominantu panoramatu, jsouc mimo to z frontálního pohledu seřvena vysokými hmotami postranních budov a k tomu posazena stranou mimo panorama.

Ve směru finančního využití nově navrženým blokem při nábreží hovoří projekt zdánlivě těm kruhům, jimž regulace měst jest pouze otázkou hospodářskou, která však nikterak nemůže být úměrna vysokému cíli, jejíž veřejnost a umělecké kruhy vytknuly pro řešení této části města. Jest na čase jednou vynutiti, aby se cenila správně absolutní cena uměleckého činu oproti relativní výhodě snad i zdánlivých zisků finančních, které zpravidla v krátkém čase se rozprchávají a zanechávají pouze hořkou vzpomínku, že mohlo být dosaženo lepšího a trvalejšího uspokojení.

Zamítáme proto projekt „Excelsior“, který nepřispěl ani svojí podstatou, aby posílil zásadu, pro níž bojujeme dlouhý boj ve stadiu již rozhodném.

—a—

Projekt úpravy pod Emauzy s generální skycou úpravy na Výtoni stal se po uslovném boji konečně předmětem informační schůze, svolané zemskou správní komisí na radnici staroměstskou ve dnech 16. a 17. dubna t. r. za účasti zástupců zemské správní komise, místodržitelství, zemského konservatorátu, ústřední komise pro ochranu památek ve Vídni, obce pražské a magistrátu.

Předmětem jednání schůze prvního dne byl jednak vlastní projekt Klubu, znázorněný velkým modelem v m. 1:100, oficiální projekt obce pražské a anonymní projekt „Excelsior“. Zevrubný výklad podal projektant arch. B. Hübschmann, jehož vývozy spolu s vytýčením středních partií projektu obecního na místě samém, Klubem na vlastní náklad provedených, prokázaly neudržetelnost návrhu obecního a oprávněnost námitek proti tomuto řešení Klubem činěných. Při ohledání vytýčení byla účastníky komise prohlédnuta současně i situace na Výtoni, při níž poukázáno bylo na závažný problém vyústění mostu v budoucnosti nevyhnutelného, jenž by spojoval celou oblast údolí potoka Botiče s protějším břehem smíchovským.

* * *

V 8. a 9. čísle týdeníku „Národ“ uveřejnil dvorní rada prof. Jan Koula článek „Regulace Podskalí“, s jehož obsahem nemohl Klub souhlasit a proto uvolil se arch. B. Hübschmann napsati repliku, jež uveřejněna byla v 24. čísle „Národa“. Pozoruhodno při tom je, že k článku tomuto současně připojil svou odpověď dvor. rada J. Koula. Článek arch. B. Hübschmanna otiskujeme zde doslovně, ježto není soukromým projevem, nýbrž plně vyjadřuje stanovisko Klubu.

„Regulace Podskalí“. Pod tímto názvem uveřejnil v „Národě“ dv. r. prof. arch. J. Koula článek, v němž líčí obtíže při regulování Prahy, jakož i nezdar úpravy podskalské; uznává význam kláštera jako pro celé okolí charakteristický a beze sporu jedno z nejvýznačnějších míst historických, jehož hrozící zničení s bolestí pozoruje. Proto odsuzuje dokonale úřední návrh. O návrhu Klubu „Za Starou Prahu“ praví, že jest radikálnější a přirozeně úspěšnější — a že uvolňuje opravdu pohled od mostu na skupinu.

Potud se názory naše plně shodují. Dle mínění článku však návrh Klubu „Za Starou Prahu“ „méně by však posloužil architektonice pomníkového náměstí a financím města“, a „protože jest ztracen již pel staré situace a charakteristický, starý zjev kláštera, a protože celkový pohled z dálky zůstane dosti nerušen“, vyslovuje článek návrh, upustiti vůbec od řešení ve znamení starého pohledu a vytvořiti cosi nového, k čemuž se hodí postavení velkého divadla opery před Emauzy.

Tvrzení o nevýhodnosti návrhu Klubu „Za Starou Prahu“ pro architektoniku pomníkového náměstí není dosti jasné, ježto není vytčeno, který návrh lépe by v tomto směru vyhovoval. Něco podobného nelze tvrditi ani o prvotním, úplně symetricky projektovaném utváření náměstí, kde by pravá strana byla zrcadlový obraz levé strany s umělecky bezecennými domy, ani o návrhu městského stavebního úřadu. Kdežto návrh Klubu „Za Starou Prahu“ dává pomníku osovou zadní stěnu a tím také pomníku a prostoru osu, nemá úřední návrh symetrického pozadí v čele. Řísalitem načatá pravá strana zákoutí obou nových stran jest ihned seříznuta štítem, a ostatek pravé strany jest nižší strany levé; tedy jest v úředním návrhu úplně nesymetrický k pravé straně vázící prostor, pro pomník docela ne-

Tato nesnadná a pro budoucnost této části města nanejvýš důležitá otázka byla následujícího dne předmětem zevrubné úvahy po důkladné odborné přednášce zástupce Klubu inž. Eustacha Mölzer, jejíž výsledkem, díky přesvědčivým důvodům technicky pevně založeným, bylo přiklonění v mínění ankety názorům Klubu ve smyslu důkladného přezkoumání celé záležitosti s ohledem na zachování budovy Výtoně, pohledu na Vyšehrad s nábržemi, zvláště pak na umístění mostu, jehož nutnost pro budoucnost jak náleži vystoupila právě tak, jako ukázala nemalé obtíže celé situace, vyplývající z chyb od dřívější zde nakupených.

*

V celku může Klub konstatovati s uspokojením, že výsledek této informativní ankety dal za pravdu jeho snahám houževnatě hájeným po lepší úpravě těchto zbytků starého Podskalí a jest si jen přáti, aby tyto snahy nalezly příznivého podepření u rozhodujících činitelů, u nichž se celá záležitost nyní nachází. Klub přirozeně nepustí další běh věci z patrnosti a neopomeneme o ní rovněž veřejnost zpravit.

výhodný. Také v případě postavení divadla stalo by se prostředím pro pomník nejen nesymetrické, nýbrž dostalo by nadto novou příční osu, osu divadla, a tím ztratil by pomník již docela svoji orientaci. Tento případ byl již uvažován při návrhu Novákové, jenž právě tak situoval budovu městské knihovny o siluetě, divadlu velmi blízké, ovšem za podmínky, že by bylo náměstí k jihu rozšířeno, a pomník v ose knihovny tedy profilem k nábržím (viz „Styl“, roč. I.).

Dnes však již pomník stojí a tím návrh pochován. Tedy také navržené divadlo neposlouží architektonice náměstí pomníkového více než návrh klubovní.

Pokud se týká výhodnosti finanční, nelze ani v tomto směru dávat přednost projektu úřednímu, neboť „ani při něm nebylo dbáno finančních výhod města“, „při čemž nedocílil se velkou obětí žádoucího účelu“, takže o něm platí: „za mnoho peněz málo muziky“. Srovnání s návrhem, věnovati volný prostor před Emauzy zdarma pro divadlo, odpadá, neboť by ani tím finance města nezískaly! Není zde tedy vůbec návrhu finančně výhodnějšího, neuvažujeme-li o zastavění souvislou řadou činžáků, již nikdo nenavrhne, a kteráž by byla v tomto případě zajiště fímeslné geometrovskou regulací.

Pel staré situace ztracen a charakteristický, starý zjev kláštera regotisován, a mnoho a mnoho bylo zde ztraceno nezdařenou úpravou, avšak to nemůže býti důvodem, aby obětováno bylo ještě i to, co zbylo a co dodnes vidíme, že jest cenné. Třeba jest klášter bez uměleckých detailů, třebaže jsou věže novogotické, všední, třeba i bývalá, dominující posice nad nízkým podhradím nemůže býti navráćena, přece zbyl dodnes, jak každý vidí, kus krásného obrazu města, kus historie půltisícileté. Nahraditi tento obraz panoramaticky nějakými průhledy uličními, nebo kolem nějaké budovy, mohlo sice postačiti oněm, již provedli úpravu Podskalí „bez citu k minulosti a k požadavkům budoucnosti“, „bez respektu k jakýmkoli dílům uměleckým“, nemůže však postačiti všem těm, jimž jest krása Prahy součástí kulturního majetku, tedy nejen Klubu „Za Starou Prahu“. Že by celkový pohled z dálky zůstal dosti nerušen, není pravda ani o návrhu úředním, ani při navrženém divadle. Kdežto dosud vždy náležel obraz k pobřeží, jak také návrh klubovní zdůrazňuje, ocitl by se,

ať již provedením úředního návrhu nebo postavením divadla, docela uvnitř města.

Shodujeme se dále s článkem v tom, že oblast od Národního divadla k Vyšehradu jest bez uměleckého přerušení, takže zbývá jen prostor před Emauzy. Také jest jisto, že „rozvoj žádá si další spousty místa a v Praze ho již není, nemá-li dojít k úplné zkáze v svém způsobu jediné staré Prahy světového jména“. Ale to jsou právě důvody, jež mluví proti umístění divadla a pro zachování velkého prostoru před Emauzy a volného pohledu. Potřeba uměleckého objektu v těchto místech jest již splněna uměleckým celkem obrazu části města Karlova, totiž jeho hlavní a poslední částí pohledem na skupinu Emauz, a žádá si pouze úpravy a přechodu k novému okolí. Místo pro umělecký objekt jest tedy obsazeno — a dobře — kdežto o proponovaném dile uměleckém nemáme záruky, bude-li jím také vskutku. Uvážíme-li obtížnou situaci postranní fačady divadla jakožto pohledové hlavní, a soutež s Národním divadlem, jež bude v celkových pohledech viditelná, jsou dokonce obavy ty velmi odůvodněny — nehledíme-li ani k našim poměrům. Soutež s Národním divadlem v obraze Prahy však samotná byla by jednomu neb druhému zhoubná. Je-li však zde ještě kromě obrazu Emauz potřebí uměleckého objektu, tedy jest příležitost k monumentální stavbě v čele prostoru za pomníkem, a nemusí proto býti zničen obraz města — tedy jednotka vyššího řádu — aby se uplatnila jediná budova, tedy jednotka řádu nižšího, ještě k tomu neznámého. K takovému činu byl by důvod jen tehdy, když by „požadavky nové doby neúprosně toho žádaly“, tedy tehdy, když by nebylo již jiného vhodného místa. Tomu však tak není, třebaže míst pro monumentální budovy není nazbyt. Místo v ose průkopu letenského, vhodné pro operu dle letenského návrhu Engelova, dosud není zadáno, a svádí-li čarovná poloha Národního divadla u řeky a při místě, jest zde místo Eliščiných lázní; konečně ani umístění na Štvanici nebylo by docela nemnožné.

Úvahy tu mluví pro každé místo spíše než pro místo před Emauzy, takže zbývá jen důvod zdánlivě láce. Důvod ten vypadá takto: Chce-li již obec přinést obět, ať přinese ji ve prospěch potřeb hudební kulturních raději než ve prospěch vytvářet kulturní! Myslíme, že tento protiklad neměl býti vůbec vysloven, že ne-

* * *

K článku p. arch. B. Hübschmanna připojil ihned svou dupliku p. dvorní rada J. Koula, v níž na věčné argumenty o regulaci Emauz odpovídá méně věcným způsobem, který vrcholí ve dvou tvrzeních, totiž že Klub „Za Starou Prahu“ „dal si v posledních letech mandát vyřizovati i otázky nové Prahy“ a že „trochu respektován je, jen pokud má mocnou podporu vídeňské centrální komise pro ochranu památek.“ Pan dvorní rada Koula byl činný v počátcích Klubu, byl i jeho předsedou a ví, že byla to mladá generace v prvním desetiletí XX. století, jež zcela v moderním smyslu ochrany památek vedle ochrany staré Prahy počala se starati i o novou Prahu. Pan dvorní rada Koula ví, že generace tato se skládala a skládá z odborníků, t. j. architektů, historiků a právníků, jimž scházelo sice označení „předních odborníků“ oprávněné starším a úřední hodností, ale zato nahražené skutečnou láskou k Praze staré i nové, již dovedli obětovati svou práci.

měla býti stavěna jedna potřeba národa před druhou, jmenovitě ne kulturní proti kulturní, neboť jest jen jedna kultura — celková kultura národa — a ta by tímto řešením otázky jen ztratila. Vzpomeňme nyní, že ne-jedná se zatím o návrhy dva — úřední a klubovní — nýbrž o konečné schválení úředního návrhu městského, schváleného již až k poslední instanci. Uvažme, jaké obrovské práce mnohaleté slovem i obrazem bylo zapotřebí k prokázání, že návrh jest špatný. Vzpomeňme, že také celý boj o lepší úpravu Podskalí, jež nyní obecně za nezdařenou platí, bojoval Klub „Za Starou Prahu“, „a také nikdo jiný“, jak si pýchou i trpkostí a se smutným zadostiučiněním může říci. Ovšem nejenom tato otázka rozvoje Prahy spočívá na Klubu, nýbrž i jiných více, takže namnoze on jediný skoro pracuje o otázkách nové Prahy, že by právě tak mohl nésti jméno Klubu za novou Prahu, po němž článek touží. Právě tato činnost dává Klubu k zasahování do těchto otázek i legitimaci, o níž se jiní svoji mnohaletou nečinností, ba mnohdy i indolencí připravují. Ze napo-sled rozhodnutí o těchto otázkách jen úřady nadřazené, kdežto jsou to otázky v nejvlastnějším smyslu občanské, jest smutný stav, leč není zde nikoho, komu by dána byla důvěra, aby rozhodoval — a přece mělo by býti! Nebude však lépe, pokud nenajdou se osobnosti, jež svoji lásku k věci prokázaly trvalým soucinným zájmem, které nepodezírají čisté snahy jiných z úmyslu postranních, které svůj zájem neprojevují jen v nekrologu o věci již ztracené, při tom bez podpory nechávající, co ještě zachrániti lze. S tohoto stanoviska může býti návrh umístění opery před Emauzy posuzován jako nevhodný. Neboť vzhledem k tomu, že architektonicky shodný v principu návrh Novákových, již byl dříve zamítnut, není sice naděje ani obav z jeho dalšího projednávání, co však může zůstatí a právě nyní zhoubné působiti jest pochybnost o ceně tohoto kusu obrazu Prahy — z Nového města kusu posledního — jehož cenu nepotřebuje prokazovati onen přívodčí ukazující cizinci památnosti Prahy! Ofťastí přesvědčením tím nelze ovšem o nikoho, kdo stojí osobně před obrazem, však možno je to při jednání u kancelářského stolu, kde samozřejmějností nejsou tak makavé jako ve skutečnosti. Toho důkazem jest právě poslední informační komise před vytyčením úředního návrhu, jež dokázalo zástupcům úřadů daleko více, než deset podání a protestů vždy s určitou skepsí jimi přijímaných.

Těto lásky a obětavosti nedostávalo se bohužel zase oněm „předním odborníkům“. Klub jistě přál by si, aby vznikl nějaký poradní sbor a ve smyslu tomu činil i své návrhy, právě tak jako vždy a všude zastával se veřejných soutěží, avšak současně žádal by od „předních znalců“ tohoto sboru skutečnou a pozitivní práci, ovšem na podkladě moderních názorů, kterou dělá nyní Klub, nemaje k tomu oficiálního mandátu, a nikoliv jen kritiku práce jiných, kteří podnikli ji často s velikými obětmi a sebezapřením.

Ještě trapněji působí poznámka, že Klub „trochu respektován je, jen pokud má mocnou podporu vídeňské centrální komise pro ochranu památek“, čili jinými slovy, že význam Klubu je závislý na existenci centrální komise. Pan c. k. dvorní rada a korespondent c. k. ústřední komise pro ochranu památek prof. J. Koula, je si vědom akcentu, který dnes mají slova „vídeňská a centrální“ a proto snaží se spojovati existenci a vý-

znam Klubu s ústřední komisí. Než fakta vyvracejí zplna toto tvrzení p. dvor. rady Kouly. Je nesporno, že byly akce na ochranu památek, při nichž shodovaly se názory ústřední komise s názory Klubu, ale byly a jsou případy, kdy Klub se zcela otevřeně a energicky postavil proti názoru ústřední komise, jsa si vědom, že jeho stanovisko zcela odpovídá modernímu smyslu ochrany památek, která právě jeho vlivem je v Čechách

na vyšším stupni než jinde. Touto váhou svého významu v ochraně památek dosáhl pak Klub toho, že ústřední komise pro ochranu památek uznala jeho názor za oprávněnější. Stačí snad uvést případ stavby hotelu na náměstí v Pelhřimově (Věstník Klubu: „Za St. Prahu“, IV. 49.), úpravy fasády kostela sv. Ducha v Praze a úpravy předzábrádky u kostela sv. Karla Boromejského v Resslově ulici. Domácí rada.

OCHRANA PAMÁTEK.

ZEMSKÁ KOMISE PRO SOUPIS CECHOVNÍCH PAMÁTEK *)

Po starých češích, jež 19. století nemilosrdně odklidilo, zachovala se celá řada památek. Při zrušení organizace cechovní bylo stanoveno, že veškeré jmění bývalých cechů přejde na nově utvořená živnostenská sdružení, anebo, kde by jich nebylo, na obec, aby ho užily k účelům živnostenským. Tak tomu bylo také s cechovními památkami; leckde přешly v majetek nových živnostenských sdružení, leckde zůstaly v majetku obce, ale v nejčastějším případě zůstaly v majetku soukromém, buď posledního starosty cechu, anebo jeho členů. Odtud při vznikajícím zájmu o staré památky, který zejména národopisnou výstavou r. 1895 byl probuzen, byly památky tyto dosti nesoustavně sbírány a v místních muzejích ukládány. Přece však stále ještě většina těchto památek zůstala mimo bezpečné uložení v muzejích a byla obava, že památky tyto, tvořící část jmění živnostenského, přijdou časem svým úplně nazmar. Sdružení byla sice živnostenským instruktorem sdružení v českou řeč jednacím JUDr. Karlem Polákem důrazně upozorňována na důležitost tohoto svého majetku, byla nabádána k deponování jeho v okresních muzejích, byl i učiněn pokus o soupis těchto památek, než akce celá zapadla v zapomnutí, poněvadž nebylo střediska, odkud by věc byla řízena. Je velikou zásluhou dra Poláka, že nedal se odstrašiti počátečním neúspěchem a že pokusil se jinou cestou o zrealizování své myšlenky. Věc byla vybojována, když instruktorovi podařilo se získati pro myšlenku inventarisace cechovních památek ústředí živnostenských sdružení: Zemskou jednotou řemeslných a živnostenských sdružení v král. Českém. V řadě porad v prosinci roku 1913 konaných usneseno zříditi při Zemské jednotě řemeslných a živnostenských sdružení zvláštní odbor, jehož úkolem by bylo sebrati a inventarisovati cechovní památky: *Zemskou komisí pro soupis cechovních památek.*

Zemská komise pro soupis cechovních památek, v níž vedle zástupce Zemské jednoty řemeslných a živnostenských sdružení zasedají tři historikové umění (dr. K. Guth, dr. F. X. Harlas a dr. Z. Wirth) a dva archivní úředníci (dr. H. Opočenský a dr. V. Vojtěšek), je autonomní a samostatná korporace se Zemskou jednotou řemeslných a živnostenských sdružení spojená osobou zástupce Zemské jednoty a kanceláři, kterou ve prospěch Zemské komise pro soupis cechovních památek ochotně na se vzala Zemská jednota řemeslných a živnostenských sdružení. Působnost soupisné komise vztahuje se na všechna sdružení v českou řeč jednacím, kdekoli v království Českém usídlená, tedy nikoli na kraje zmínčené. Úkolem Zemské komise je sebrati a vědecky inventarisovati veškeré památkové

materiál po bývalých ceších, at se dnes chová kdekoli, u sdružení, u obcí, v muzejích nebo u soukromníků. Je přirozeno, že Zemská komise sama by tak rozsáhlého úkolu neobsáhla, že bylo nutno hledati instituce, jež by zejména lokální vyhledávání památek a jejich sepsování na se vzaly. Orgány podobné nalezeny byly v *okresních komisích pro soupis cechovních památek*, zřízených při okresních jednotách řemeslných sdružení. Poměr těchto okresních komisí, zřízených většinou usnesením okresních jednot na výročních jejich schůzích, t. zv. svatoštěpánských konferencích, je analogický ku poměru Zemské komise k Zemské jednotě. Také tyto komise, v nichž zasedají zástupci okresů, místních muzeí, kleru, učitelstva a jednotlivých řemeslných sdružení, spojeny jsou s okresními jednotami řemeslných a živnostenských sdružení osobou zástupce a kanceláři. Během první polovice roku 1914 zřízeny byly následující okresní soupisné komise: v Nové Pace, Hradci Králové, Písku, Mladé Boleslavi, Blatné, Českém Brodě, Brandýse n. Labem, Mělnice, Hořovicích, Poděbradech, Žižkově, Křivokláte, Karlíně, Chotěboři, Bechyni, Chrudimi, Lounech, Rakovníce, Lomnici nad Pop., Ledčím, Plzní a Ústí nad Orlicí. Překvapující počet jejich vysvětluje se jen tím, že na programu svatoštěpánské konference, jež během ledna 1914 byla konána, vlivem živnostenského instruktora všude bylo žádáno zřízení podobné soupisné komise. Přirozeno, že akce tak rozsáhlá, a zejména tisk inventářů, bude vyžadovati velkého nákladu. Náklad ten hodlá uhraditi Zemská komise jednak subvencemi (státní, zemskou, obchodních komor, komun atd.), jednak příspěvky, za něž by svým časem poskytla přispívateli výstisk inventáře zdarma. Se zadostiučiněním možno konstatovati, že na některých místech, kam se Zemská komise s prosbou o subvenci obrátila, nebyla oslyšena, ač ovšem zase jinde byla odmítnuta, kde počítala na pomoc s určitostí.

Prvním z úkolů Zemské komise pro soupis cechovních památek bylo opatření si přehled o tom, kde jsou cechovní památky dnes ještě zachovány. A tu vyšla ji nadmíru vstřícnost, že sdružení živnostenská jsou organizována prostřednictvím okresních jednot v Zemské jednotě řemeslných a živnostenských sdružení. Prostřednictvím Zemské jednoty obrátila se Zemská soupisná komise s dotazníkem na veškerá živnostenská sdružení, na správy muzeí, žádajíc data o dochovaných cechovních památkách. Dotazník, vypracovaný v sezení komise 2. ledna 1914 na základě elaborátů, který předložil dr. Z. Wirth, obsahuje tyto rubriky:

1. Jméno sdružení a sídlo.
2. Má sdružení listiny, kolik a z kterých let?
3. Má knihy, zápisky, knihy pamětní, knihy mistrů, tovaryšů, učňů, počtů cechovních, pohřební knihy, vzorníky a p.?
4. Kolik a z kterých let?
5. Má spisy a z které doby?
6. Kde jsou listiny a knihy uloženy, zda v truhle, pokladnici, ve

*) Otisknutí tohoto článku, napsaného již v r. 1914, odloženo bylo pro jiné naléhavější články.

skříní a u koho? Zda v muzeu a v kterém? 6. Má cech relikvíř? 7. Má cech pečetidlo? Kde, kolik, z jakého materiálu, s držátkem, s řetízem aneb bez řetízku? Mají společný váček? 8. Má cech truhlu nebo skříní a kde? 9. Má cech oltář k Božímu hrobu nebo obraz? Má oltář ve zvláštní kapli v kostele? Má lavici cechovní? 10. Má cech máry a pokrývky na ně? 11. Má pohřební odznaky na rakev? Knihy, kalich, štít, kříž, sochy svatých? Jesličky, Boží hrob? 12. Má svícny a lampy? 13. Má umbelu? 14. Má cech pochodně? Lucerny? 15. Má cech prapor nebo korouhev? Má žerdě k nim? 16. Má podobizny předsedů nebo cechmistrů, obrazy svatých, patronů a pod? 17. Má čestné dary? 18. Má cech konvice nebo boty, poháry, sklenice? 19. Má feruli? 20. Má cechovní odznaky na šaty? 21. Má pohřební potřeby? 22. Má znamení cechovní hospody? 23. Má staré zbraně? 24. Má tištěné výuční listy do zásoby, nebo měděné či ocelové plotny k nim? 25. Má cech knihovnu a o kolika svazcích? Jsou v ní i tisky před r. 1800? 26. Má cech stolič, křeslo pro cechmistra, staršího? 27. Uložilo společenstvo ze svých památek něco v muzeích a archívech? Kde a v kterých? 28. Má někdo některou věc z majetku bývalých cechů v soukromí?

Dotazník rozeslán byl během měsíce března v počtu asi 1500 kusů; zároveň byla společenstva upozorněna, že dr. Z. Wirth napsal do týdeníku „Český Remeslník“ návod, kterak mají společenstva zasláný jim dotazník vyplnit. A nutno přiznati, že naše řemeslnictvo čestně zhostilo se tohoto úkolu.

Dotazník Zemské soupisné komise předpokládal jistý průměr všeobecného vzdělání, vyplnit počet jeho rubrik nebylo právě snadným úkolem, než přes to obdržela Zemská soupisná komise během první polovice roku 1914 přes 600 správně vyplněných dotazníků. Svědčí to nejen o vysoké kulturní úrovni našeho řemeslnictva, ale i o pochopení, s nímž vyšlo pracím Zemské komise vstříc a dává naději, že spolupráce řemeslnictva a živnostnictva českého a Zemské soupisné komise povede k zdárnému výsledku. Dodnes vyplněné dotazníky

nechávají stanoviti alespoň obrysy akce směřující k zachráně a inventarisování těchto cechovních památek. Můžeme říci, že starší archívalie (stol. 15. a 16.) jsou téměř již bez výjimky (pokud se dochovaly) uloženy v muzeích, věci mladší (ze století 17., ale zejména ze stol. 18. a první polovice stol. 19.), kterých přirozeně je daleko více, jsou dodnes v majetku společenstev, po případě obcí. Podobně je tomu i s uměleckými památkami. Postarati se o bezpečné jejich uložení bude časem také jedním z úkolů Zemské soupisné komise; již dnes jeví se čilý zájem o uložení těchto památek, který lze přičísti dotaznické akci komise (odstavec 27. dotazníku řada společenstev zodpověděla: Neuložili jsme dosud nic v místním muzeu, ale uнесли jsme se nyní, že tak učiníme). Množství památek dochovaných počínaje druhou polovicí sedmáctého století umožní jednou vyličití úpadek cechovní organizace v době, o níž dnes je tak málo známo. Ale i přesné vyličení starší doby rozkvětu cechovní organizace, zejména důležité vydání cechovních privilegií a artikulů, nebude možno, dokavad nebudou inventáře cechovních památek alespoň zhruba zpracovány.

Již jako přípravu a pomůcku k sestavení inventářů sestavuje Zemská soupisná komise rozsáhlou listkovou bibliografii literatury k dějinám cechů v Čechách.

Až dojdou dotazníky od společenstev dosud neodpověděvších — pak bude možno přistoupiti k pořádání jich a k přípravám na sestavení inventářů cechovních památek. Inventáře ty budou obsahovati asi šest hojně ilustrovaných svazků, z nichž tři budou věnovány památkám archivním a tři památkám umělecko-historickým. Z nich Praha obsáhne po jednom svazku obou oddělení a ostatní dva budou věnovány památkám venkovských cechů; doba pracovní, než inventáře ty budou sestaveny, obsáhne zajisté více než 10 roků. Z toho důvodu usnesla se Zemská soupisná komise vydávati tyto inventáře po sešitech, jak který oddíl bude právě hotov; počátek bude učiněn již příštího roku, kdy vyjde první sešit inventáře obsahující část archivních památek cechů pražských. *Hanaš Opatenský*

PRÍSPĚVKY K DĚJINÁM A MÍSTOPISU KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY A OKOLÍ.

XXII. PALÁC KOUNICŮV V ULICI PANSKÉ V PRAZE. (Dokončení.)

V nově založeném městě Karlově, v široké, regulačním plánem diktované ulici Křížalově, vznikl ve 14. století měšťanský dům, jehož městiště neodchylovalo se dimensemi příliš od dnešního hlavního traktu palácového. 15. až 17. století nevnese lože značnějších změn do domu, jehož majitelé se neustále střídali. Nová doba nastala teprve počátkem 18. stol., doba, již zdůvodňuje změna v osobách majitelů, příslušejících jiné vrstvě společenské. Měšťany vystřídali členové stavu panského, kteří z měšťanského domu chtěli vytvořiti palác. Od roku 1716 počal Jan Arnošt Antonín hrabě Šalfovc koupěmi rozšiřovati dvorní plochu a sice nejen od sousedů v Panské ulici, nýbrž i v Nekázance. V této snaze pokračoval i hrabě Unwerth, ač ani on nedospěl ještě k úplné přestavbě domu.

Teprve Filip hrabě Kinský provedl to, k čemu po 60 let vedla snaha jeho předchůdců. Stavba paláce spadá do

doby kolem r. 1784,⁴⁹⁾ kdy Praha umělecky již žije jen z reminiscencí dob minulých. Od nejskvělejší stavební epochy, jejíž význam není pouze lokální, dělí ji doba delší třetiny století. Po největším stavebním rozmachu, kryjícím se stylově s pojmem t. ř. pražského baroku, nastává období, pro které rokoko a klasicismus jsou pouhým označením časovým téměř bez reálného zdůvodnění kvalitou i kvantitou uměleckých produktů. Palác hr. Kinského je toho dobrým příkladem. Dlouhé průčelí se silně vyznačeným reprezentačním patrem a diskretně ustupujícím polopatrem je zcela v tradici barokních paláců. Architektonické členění a užití plastické dekorace je značně zredukováno. Dlouhá plocha fačady uzavřena silnější vyznačenou kordonovou římsou a energicky vyloženou hlavní římsou — pásová římsa mezi patry je článek zcela druho-

⁴⁹⁾ Přesný letopočet 1784 uvádí pouze pamětní kniha u sv. Jindřicha, kterýžto údaj vzhledem k ostatním okolnostem netřeba bráti v pochybnost. Viz i Schmerber, Prager Baukunst um 1780, str. 35.

řady — členěna je vertikálně pouze osmi plochými pilástry, akcentujícími dvojí předstoupení půdorysné linie. Trojúhelníkový štít a čtyři vikýře svými nevtrávnými dimensemi neporušují horizontálu celé budovy, jejíž klidná a téměř suchá plošnost fasády oživena je nadokennými, střídavě segmentem a trojúhelníkem vzpjatými římsami, motivem to, který jednotivě působí dojmem pohybu, násoben však několika kráte ve svém účinu, vytváří téměř souvislou linii světla a stínu a spolu s horizontální říms podokenních podtrhuje se celkovému charakteru fasády. Nejsilnějším architektonickým akcentem celé fasády je monumentálně vytvořený portál, jehož celková kompozice v chází z pozdně barokních portálů a toliko profilace plaiduje pro dobu svého vzniku. Štuková dekorace omezuje se pouze na barokisující nadokenní masky a festony. Palác stavěl dvor. stavitel pražský, Matěj Hummel, rodilý z Vídně, odkud přišel do Prahy roku 1759. Jiných jeho staveb neznáme a proto možno porovnávatí palác hrab. Kinského pouze se současnými stavbami pražskými,⁴³⁾ aniž by bylo lze pokusit se o zachycení jeho uměleckého vývoje. Pak vynikne značná přínosnost celkové dispozice, zvýšená ještě umírněným užitím dekorace, již možno klásti na vrub tradice barokních architektur palácových, na níž zůstaly bez vlivu stavby, jež jsou reprezentovány malostranským palácem hr. Kouniců od A. Šmidta a Palliardiho klasicistickou fasádou knihovny strahovské.

Snaha po úplném vytvoření palácového komplexu, odděleného od ostatního okolí, jasně vyslovena je v partiích dvorních, kde vznikl pravouhlý prostorný dvůr, ohraničený po stranách jednopatrovými křídly s konírnami a kůlnami v přízemí a obývacími pokoji v patře, prospekt pak v hlavní ose průjezdu vytvořen jednopatrovým domkem, ozdobeným segmentovým štítem na měkké linii mansardové střechy.

Vnitřní členění paláce odpovídá době, v níž aristokratická grandezza baroka je zatlačována sklonem ku měšťáckému typu života, kdy touha po klidu a pohodlí je přímou reakcí proti nádhře a pompenosti. Paláci Kinského chyběl sál, který by svým určením pro velké slavnosti byl architektonicky jinak vytvářen, než ostatní interieury. Palác měl pouze jídelnu opětí osách okenních, k níž přiřadoválo se pět salonů, které svými dimensemi a celkovou úpra-

Obr. 15. Palác Kounicův v Panské ulici v Praze.

vou dodávaly si kouzla intimnosti a útulnosti.

Tomuto paláci dal přednost před palácem hrab. Clamm-Gallasa na Starém městě vítěz u Asper, arcivévoda Karel. Za něho nedoznal palác značných změn; adaptovány pouze čtyři pokoje předního traktu směrem do dvora — místnosti do ulice byly pouze reprezentativní — a sedm pokojů v traktech dvorních.

V r. 1843 koupil palác Hugo Karel kn. Salm-Reifferscheid a ihned následujícího roku prováděl v paláci značnější změny.⁴⁴⁾ Zcela přestavěno mramorové, trojramenné schodiště, jehož stoupání provedeno opačným směrem, než bylo dříve. Důsledkem toho bylo pak i posunutí vstupu na schodišti blíže ku středu průjezdu. Tím zrušen byl v prvním patře koridor, z něhož vedly vchody do pokojů po obou stranách, a zřízen pouze jediný vchod po levé straně schodiště. Změněné poměry společenské vyžádaly si i změnu ve vnitřní dispozici palácové. Velký interieur — jídelna — nevyhovoval požadavkům velkých slavností hudebních a proto zřízen nový sál v levém rohu hlavního traktu. Vybouráním

dělicích zdí vytvořen prostorný čtvercový interieur, který zvýšen vyjmutím stropu mezi I. a II. patrem. Stěny pokryty umělým mramorem, vyzdobeny zlacenými stuky, a v horních částech namaloval Adolf Weidlich⁴⁵⁾ ro-

⁴³⁾ V úřední registratuře stavebního referátu (technické oddělení) král. hlav. města Prahy zachovaly se plány této přestavby, jež označeny jsou nápisy: Plan zur Umbauung der Stiegen nebst anderen kleinen Bauänderungen. Plány A, B zachycují půdorys starého stavu všech pater, C je podélný řez starého i nového stavu a D jsou navrhované změny. Na rubu jsou plány označeny takto: v levo podpis Johanna von Wiedersperg geb. von Aehrenthal (zástupce majitele), v pravo: „Commissionell geprüft am 10. Mai 1844. Stizek, k. k. Poliz. Com., Wintř, Maatskomissär, Duchoslav beedeter Baumeister, Jos. Wesely, Hausverweser.“ Vnitřní pod plány podpis: Predak, Maurermeister.

⁴⁴⁾ * 1817 v Lokti. † 1885 v Praze, byl žákem pražské malířské akademie za Tkadlika a později profesorem kreslení na německé reálné v Praze. Dr. F. X. Jirík, Romantická perioda českého malířství, Květy 1886/I, 720. „Weidlich chtěl být původním a jiným než ostatní, studoval pověsti o rytířích kruhu Artušova a zachytil z nich tři scény al tempera v sále paláce knížete Hugona Salma; byly to scény „Erek a Enité“, „Tschinutalander a Signe“, „Vigola a Carie“, vesměs naslídle, romantické rekvizity divadelní.“ — S Weidlichem spolupracovali zde ještě Rudolf Müller a Ant. Lhotá. První z nich * 1816 v Liberci, † 1904 tamtéž. — Památky arch. I. 94: „Obrazy vlasten. malíře Rud. Müllera: „S malířem Lhotou a Weidlichem maloval Müller r. 1845 také na skupení rytířů okrouhlé tabule v sále paláce knížete Hugona Salma na Novém městě pražském.“ — Ottův sl. nauč. XVII. 856: Karton „Siegfried a Chriemhilda.“ Druhý * 1812 v K. Hoře, † 10./10. 1905 ve Volyni. — R. Tyršová v Ott. Slovníku nauč. XV. 1001: „Nástěnné malby v paláci Salmovců.“ Dle laskavého sdělení pana R. Kuchynky, správce měst. úřadu na Kr. Vinohradech.

⁴⁵⁾ Schmerber I. c. 29. — „Einschreib-Buch der königl. Stadt Prager Baumeister“, chovaná v kanceláři společenstva stavitelů uvádí mezi pracemi Hummelovými na Malé Straně palác Liechtenštejnský, biblioteku v koleji jezuitské a palác hr. Hertiga, na Starém Městě dům Ringelhofův v Kaprově ulici. Hummel zemřel r. 1800.

mantické postavy z Nibelungen.⁴¹⁾ Současně se sálem znovu upraveny i ostatní reprezentační místnosti, k nimž připojen i malý salonek, vytvořený ze středního pokoje, vedoucího do dvora. Stropy ozdobeny zláčeným štukem, stěny pokryty hedvábnými tapetami⁴²⁾, takže ze staré dekorace zachoval se pouze jediný štukový strop, jehož stylový charakter — motiv páskový a vegetabilní — odpovídá vlivům působivším na stavbu Hummelovu. Vnitřní výzdoba paláce dokončena byla ještě před rokem 1848 a na ní lze stopovati větší bezradnost navrhovatele — úpravy stavební prováděl zednický mistr Předák — než při práci Hummelové. Pokročilá doba ztratila již úplné styk s uměním doby předbřežnové, a dekorátér nemaje pevného podkladu, tápá v chaotickém bohatství forem starších. Ve většině komnat kromě sálu použito druhého rokoka, v němž místy značně proráží tvořivá touha, nespokojící se pouhým napodobením přelých forem, takže

interiéry tyto stále ještě působí, byť i jen zdánlivou jednotností stylovou. Mnohem méně působivý je charakter sálu. Rocailové tvary dolních částí stlačovány jsou těžkými guirlandami a festony, klasické formy architektonických článků jsou v přímém protikladu k pohybu motivů rokokových, a nade vším vyrůstají plochy zdobené chladnou malbou plošného charakteru a z antikisujících motivů skomponovaná štuková dekorace stropu, s něhož visí pět bohatě řezaných, zláčených svícnu barokisujících forem,⁴³⁾ jež výborem korigují chyby, jichž dopustil se navrhovatel na architektonickém vytváření celého prostoru sálového.

O 18 let později vystřídal se znovu majitel domu, za něhož provedeny již jen zcela nepatrné změny. V hlavním schodišti vybouráno vrtulové schodiště a v pokojích postaveny pseudorokokové mramorové krby. Roku 1912 přestál býti palác majetkem šlechtickým.

K. Guth.

DROBNÉ ZPRÁVY.

ÚPRAVA HLAVNÍHO PRŮČELÍ KOSTELA SV. DUCHA V PRAZE.

Když loňského roku přikročilo c. k. místodržitelství ku definitivní úpravě vnějšího kostela sv. Ducha, tu shledáno bylo, že projekt na úpravu hlavního průčelí na stranách zesíleného škarpovými pilíři s obrazem oválním v horní části průčelí a předsiní před vchodem nevyhovuje požadavkům, jež nutno klásti do užitkové budovy, která změnila úplně své okolí, byla oprostěna od domů ji zastavujících a která tudíž potřebuje úpravy, jež by reprezentovala kostel stojící na živé ulici v nové čtvrti. Proto domácí rada Klubu, ač projekt úpravy průčelí kostela již byl schválen ústřední komisí pro ochranu památek ve Vídni, v poslední chvíli před provedením zakročila u této přípisem takto znějícím:

V hluboké úctě podepsaná domácí rada Klubu „Za starou Prahu“ dovoluje si požádati slav. c. k. ústřední komisi o vlivné věnování pozornosti způsobu právě prováděné opravy fačady kostela sv. Ducha v Praze I. Jest ovšem zcela správně a bylo již nejvýš naléhavo, že bylo k opravě této původem gotické památky přikročeno. Kostel byl již ohrožen dokonce vníkaním vody

krvoty do vnitřku kostela. A proto také proti pracím zabezpečovacím nemá Klub v tomto případě žádných námitek. Dovoluje si však rozlišovati tyto práce od restauračních prací na celkové fačadě, jichž účelem jest již výslední úprava fačady po stránce umělecké. V tom ohledu zasluhuje totiž pozornosti hlavně chrámová stěna západní, nyní průčelní, jejíž navržená úprava dle mínění Klubu neodpovídá naprosto podmínkám, které se tu staly předpoklady správného řešení, a jež má býti v době nejkratší provedena. K objasnění toho dovoluje si Klub uvést toto:

Kostel sv. Ducha, dnes z posledních zbytků pražské asanace, patřil v Praze vždy ke kostelům, jímž bylo usouzeno býti spíše jen vhodným shromaždištěm věřících, než také dílem umělecké hodnoty. A tato jeho úloha se stala tím znatelnější po roce 1689, kdy kostel vyhořel a byl v menších rozměrech a na troskách gotiky Karlovy opraven barokově. Proto zůstal až do chvíle, kdy k němu dolehl moderní heslo asanační, na třech stranách, tu volněji, tu těsněji obestaven, a jen svým volným presbytářem prozrazoval katolický chrám v židovském ghetu. Když byl tudíž kolem roku 1910 proti snahám Klubu tohoto staletého prostředí zbaven a novou regulací mu bylo vykázano postavení izolované, staly se jednoduchost a chudoba nebo místy i neslohovost fačady tohoto kostela až nápadně zjevnými, takže se zdálo pravděpodobným, že bude na př. na západní straně chrámu jen ku prospěchu, bude-li tamní štít stržen a budován znovu.

Toto stanovisko bylo ovšem po dalším ohledání stavby opuštěno a byla ujednána pouze důkladná zabezpečovací oprava této fačady západní. K jejímu propočítání a provedení dochází však teprve v těchto dnech. Dle výnosu slavné c. k. ústřední komise má býti západní fačada ponechána beze vší architektonické změny v původní prostotě. Pouze bylo povoleno, aby býti před hlavním vchodem vybudováno ochranné závětrí a nad ním má býti fačada zpestřena jakýmsi malovaným obrazem.

Právě však v této záležitosti prosí Klub „Za starou Prahu“ zdvořile za dovození, aby mohl upozorniti slav.

⁴¹⁾ Na plných stěnách zobrazeny jsou temperou vždy čtyři dvojice postav a sice v levo od oken: Laudine—Irwin, Tristan—Isolda, Sigune—Tschionahlander, Fitolais—Larie, v pravo Ginevra—Lancelot, Kondramur—Parcival, Sigfrid—Krimhilda, Enite—Erik. Po stranách galerie jsou postavy Wolframa von Eschenbach a Hartmanna von Aue.

⁴²⁾ Hedvábné tapety — pouze krajní salonek v pravo má tapety soukonné — jsou rámovány buď plochými kovovými lištami s motivy rocailovými nebo stěny značnějších rozměrů jsou členěny úzkými lištami spojíkanými rocaily v menší pole. Na stropěch užito celkem trojího druhu štukové dekorace. Jsou to předně rokokové motivy volně nanášené a většinou zláčené, kteréhožto způsobu užito v obou středních saloncích, při čemž v salonku do ulice některé detaily na př. výzdoba rohů činskými motivy a figurálními výjevy — zdají se míti přímý styk se stavbou Hummelovou, kdežto ostatní dekorace atropů těchto dvou interiérů vyšla z ruky dekorátéra druhého rokoka. Do této skupiny náleží i strop úzkého kabinetu sousedícího se sálem. Druhým typem je nástropní štuk salonu sousedícího se sálem, kde sice rovněž užito tvarů druhého rokoka, avšak výzdoba nebyla již nanášena volně od ruky, nýbrž byla ulita ve formách. Třetí skupinu tvoří nástropní ozdoby jídelny a sousedního krajního salonku a dekorace užita v rozích stropu sálu. Antikisující motivy byly zde rovněž vyrobeny cestou mechanickou. Zcela odlišný charakter má štuková dekorace středu stropu sálu a rámování maleb nástěnných. Základním motivem jsou zde úponky a listy viáné révy, motivy nejbližší romantickým malbám a objevující se i v současné výzdobě knižní.

⁴³⁾ Lustry i nástěnné svícny byly komponovány přímo do sálu a k dekoraci jich užito motivů dekorace nástěnné; antického skanutu, rosailu a révoři. Lustry byly již ze sálu odstraněny.

c. k. ústřední komisi na architektonickou a uměleckou vadnost podobné úpravy. Stanovisko c. k. ústřední komise vyšlo ze správných předpokladů v době, kdy kostel nebyl ještě na západní straně oproti od těsného prostředí a převyšoval okolí právě jen štítem. Hájiti dochovaný stav bylo proto za těchto okolností zcela správné. Od té doby však, poněvadž se oprava málo které památky v Praze setkala s takovými průtahy jako zabezpečení kostela sv. Ducha, změnily se již okolnosti podstatně. Kostel byl totiž na západní a severní straně odříznut od číňžovních bloků ulicemi a postaven ve střed jakéhosi nového náměstíčka. A za těchto okolností si dovoluje Klub upozorniti slav. c. k. ústřední komisi, že by setrvání na stanoveném restauračním programu znamenalo pro kusost a neorganičnost právě takové pochybení umělecké a příliš konservativní lpění na literě oproti ojedinělé příležitosti

k podpoře architektonického luštění současné doby, jako byl dříve tento program zcela správný.

Vzhledem k tomu si Klub „Za starou Prahu“ dovoluje požádati slav. c. k. ústřední komisi o nové studování této otázky a přimlouvá se v zájmu uměleckém za zrušení výnosu staršího a podporu tě snahy Klubu, aby se západní fasáda kostela sv. Ducha stala pro nedůstojnou a neestetickou chudobu předmětem nového řešení uměleckého, a to beze všech historických reminiscencí v duchu uměleckého citění našich dnů a domácí invence a byla tak současnému umění poskytnuta vzácná příležitost vytvořiti moderní průčelí chrámové.

Ústřední komise odpověděla na tento přepis, datovaný 22. listopadu 1916, výnosem ze dne 4. prosince 1916, v němž sdílí plně stanovisko Klubu,*) žádající návrh architektonického vypracování úpravy průčelí.

ZPRÁVY OSOBNÍ.

Prof. Dr. KAREL CHYTIL

dožil se 18. dubna t. r. šedesátých svých narozenin, jež oslaveny byly na slavnostní schůzi v zasedací síni České akademie, na níž pronesl oslovení i jednatele Klubu p. JUDr. Robert Flieder v zastoupení předsedy Klubu p. vlády JUDra Luboše Jeřábka.

Činnost prof. Chytila jako historika umění, prvního ředitele a tvůrce Umělecko-průmyslového musea v Praze a konečně prvního řádného profesora dějin umění na české universitě byla dostatečně objasněna v jiných časopisech. Zde nutno zmíniti se o jeho činnosti jako jednoho z bojovníků za Starou Prahu. A možno říci hned jednoho z prvních vědeckých bojovníků za Starou Prahu. Když koncem let 90. minulého století propukla v kulturních kruzích českých nevole a odpor proti systematickému ničení krás Staré Prahy, který vyzněl vášnivým výkřikem V. Mrštika „Bestia triumphans“, tu uspořádalo 27. listopadu 1898 universitní studentstvo v dohodě s kruhy literárními schůzi protestní. O proslovení přednášky o Staré Praze požádan byl prof. Chytil, který zde pod titulem „O historickém vývoji a rázu Prahy“ poprvé nastínil vývoj Prahy jako organismu rostoucího po staletí. Dnes, kdy jsme vzdáleni od této doby téměř plná dvě desetiletí, ohlížíme-li se zpět, vidíme jak tato klidná, vědecky podepřená přednáška lišila se od zbrani rázu Mrštíkova a jiných, kteří své nadšení nad krásami Prahy a roztrpčení nad ničením jich dávali na jevo stejně nadšenými slovy — a citíme, že pravá cesta, po níž pak nutně musel se bráti Klub „Za Starou Prahu“, bylo zvědčení a odborné disciplinování jeho práce. Počátek toho učinil prof. Chytil a za to je a musí mu býti Stará Praha vždy věčna. Než přednáškou touto nevyčerpal se jeho zájem o Starou Prahu, a již rok po schůzi universitní objevuje se jeho článek v „Obzoru národohospodářském“ „Přeměna Prahy a poměry hospodářské a sociální“, v němž horlí na hesla rázu regulaci, komunikace a pod. a poukazuje přímo na jich škodlivost v různých směrech. Pokud pak týče se prací prof. Chytila o Praze, je jich celá řada, za něž mu musíme býti vděční, poněvadž jimi přispěl ku poznání Prahy, právě tak jako nelze zapomenouti jeho snah pro ochranu památek — stačí uvést jeho článek otištěný v r. 1895 v „Lumíru“: „O purismu a uměleckých památkách“, v němž postavil se opět první rozhodně na stanovisko moderní, ostře útoče na „restaurační vandalismus“. Že názory, jež prof. Chytil

vyslovil tiskem, hájil i v korporacích, v nichž zasedal je samozřejmé, a Stará Praha přeje si jen, aby práce jeho v její prospěch vykonané nepatřila jen minulosti, nýbrž aby měla ještě dlouhé pokračování i v budoucnosti.

Architekt JOSEF SCHULZ.
(† 15. července 1917)

byl spolu se Zítkem povolán k největším úkolům architektonickým, jaké Praha poskytla v druhé polovině devatenáctého století. Spolupracoval na Národním divadle i Rudolfině a samostatně vybudoval museum zemské i umělecko-průmyslové. Žák a pokračovatel Zítkův nedočkál se však živých výsledků onoho druhu, z nichž bylo složeno dílo učitele jeho. Schulz nevdechl historickým formám nový život, nevnesl do díla svého nového ducha doby, ani osobitou ideu a mocnou kompoziční myšlenku. Byl nesen proudem směru Semperova, jenž tehdy ovládal střední Evropu; nedocenil však správně významné myšlenky jeho o rozčlenění architektury ve smyslu vnitřního rozdělení budovy. Přejal pouze slohovou orientaci, jak ji Semper určil a ve své době učinil všeobecně platnou. Tak přejímal architekt Schulz tvary římské renesance docela formalisticky, bez ohledu na potřeby logického užití při moderním úkolu. Svoje umění stavěl nad předmět; dané problémy řešil systémem formálním, studeným, lhostejným a těžkopádným. Soudobý kritik, posuzující jinak příznivě projekt stavby zemského musea, přiznává, „že jest dilem uvažující mysle, přesné ruky, plodem chladné reflexe, korektní, svědomitě a stejnoměrné.“ Nic víc. — Dílo Schulzovo v první řadě jest prací učeneckou, nikoli uměleckou. Schulz obohatil naše město pouze hmotně, nikoli však duchově. Jeho dílo nevyrostlo z kořenů bytosti národní, není projevem národního života, nemá vlastnosti, jimiž obdařeno musí býti ono, které chce se tímto názvem honositi. A s lety ještě určitěji pocítíme, jak mnoho jest v něm elementů specificky českých, národních, jak v jeho případě stojíme před oním architektonickým kosmopolitismem, jenž svou dobou ovládá Evropu, stíral individuální charakter jejich měst

*) Výnos č. 3294 ex 1916 zní: „Bezugnehmend auf den obzierten Bericht beehrt sich die Zentralkommission mitzutheilen, dass sie dem Antrage des Klubs, betreffend die architektonischen Ausgestaltung der Fassade der obgenannten Kirche zustimmt. Es wird natürlich vorausgesetzt, dass das Projekt den Prinzipien der Denkmalpflege Rechnung tragen und auf den Charakter der Kirche entsprechende Rücksicht nehmen wird.“

a národních celků uměleckých. Před stavbou musea zemského tím mocněji si uvědomíme, že materiální velikost nerepresentuje skutečnou monumentalitu, takovou, v níž byla by obsažena duchová i umělecká mocnost národa. — Ve stavebním vývoji našeho hlavního města

neznamená dílo Schulzova nový klad, neboť rostlo bez zřetěle k potřebám, beze vztahu k stavebnímu organismu jeho. Nevystihlo novým, originálním činem smysl podstaty jeho útvarů, nevysledovalo typické vlastnosti, ba nevystihlo ani daných podmínek přírodních a situačních. V. D.

ZPRÁVY Z KLUBU.

VALNÁ HROMADA „KLUBU ZA STAROU PRAHU“ konala se ve středu 29. března 1916 v restauraci Petzoldové na Malé Straně za účasti 22 členů. Jednání zahájil předseda valní rada dr. Luboš Jeřábek a shrnul v úvodním proslovu hlavní činnost v uplynulém roce. Vyzval dále přítomné, aby věnovali posmrtnou vzpomínku zesnulým členům pp.: dvor. radovi prof. dr. Kalouskovi, Františkovi hrab. z Lützovů, slé. MUDr. R. Machové, velmistru řádu křižovníků F. X. Maratovi, J. Papežovi, J. Prágrovi a řediteli F. A. Subrtovi, v nichž Klub ztratil nejen horlivé členy a příznivce, nýbrž z větší části nenahraditelné zastance a průkopníky svých snah tiskem, slovem i činy. Pak požádal jednatele JUDr. Roberta Fliedra o přednesení zprávy o jednání tisk. Z ní třeba uvést: Pokles stavební činnosti v roce 1915 potrvál. Bylo tudíž opět méně příležitostí k hájení památek. Klub se však může přece vykázat činností pilnou a nepřetržitou. Neboť v náhradu za malý stavební ruch byla zvýšena městská činnost regulační. A v tom ohledu se Klubu zejména podařilo, že uplatnil své náměty s plným úspěchem proti úpravě okolí sv. Apollináře a pozemků slupských a docílil zamítnutí městských návrhů zemskou správní komisí. Druhým jeho úspěchem bylo druhu byla záchrana býv. malostranského hřbitova v Košířích. Podařilo se jej prozákem ochránit před zničením severní části a před vandalismem neznámých pachatelů, a to ne v úpravě sadové, nýbrž hřbitovní. Byla věnována bedlivá pozornost také úpravě Podskalí pod Emauzy a nábrží malostranského a docíleno v obou případech svolání nových komisí. Klub nasadil veškeré úsilí rovněž pro účelnou změnu regulace na Výtce. Dlužno ovšem litovati, že nejlepší jeho snaha neměla aspoň podobných výsledků ve všech případech, v nichž bylo Klubem zakročeno. Klub žel zejména hluboce, jakým způsobem bylo rozhodnuto v otázce novostavby domu myslně Veselého č. 490-III. na náměstí Velkopřevorském, jímž byl hrubě porušen soulad náměstí. A neméně pozdvihl veřejného hlasu proti zastavění části jedinečného pohledu na hrad královský a terasovitě odstupující svahu v ulici Valdštejnské rodinným domkem inž. Velflika. Nepustil však se zřetěle ani úpravy Výchradu a vynasázel se hned v zárodku upozorniti na nezbytné podmínky pro správné řešení novostavby nemocnice. Míroslavských bratří v Praze I. Podobným způsobem zabránil pak i nepřiznivým výškovým změnám na Čotkově silnici, kdy by bylo vzniklo v sousedství domu Rožňákovy nové a podobné zastavění významných pohledů. Zásluhou Klubu byla dále rozvízena otázka vzhledné přeměny obecní knihovny a čitárny, překaženo vykáčení aleje akátů na Velkopřevorském náměstí a na příslušných místech bylo zakročeno pro svržení projektů veřejných budov slám domák. Kromě toho však Klub zasl. svou činností i na český venkov. V Českých Budějovicích přispěl jeho podpora a návrhy k úplné záchrane zastupím ohroženého ramene vltavského a tím rázu celého Pražského předměstí, v Poděbradech a Nymburce bylo zahájeno jednání o věšim šeni stromoví při labské regulaci, v tomto městě pečováno dále o záchranu staré „ortny a hlavní pokračováno v hájení důležité „Mlýnské strouhy“ v Plzni. O činnosti odborů v enkovských podal zprávu dr. J. Dobáš. Jako v roce předešlém měl Klub odbory v Českých Budějovicích a v Pelhřimově. První z nich pracoval čile i za podmínek všeobecné nepříznivé. Největší pozornost věnoval zejména regulaci Vltavy a Malše v C. Budějovicích a podařilo se mu pro zachování vltavského ramene získati rozhodnou většinu veřejnosti v městě. Kromě toho se však se zdarem přičinil také o uspořádání restaurace Kneislova domu v Knežské ulici a přispěl při tom značným obnosem k uhazení vedlejších nákladů. Jeho akce se však setkala s úspěchem i v otázce zachování staroměstského hřbitova. Purkmistrovský úřad posléze rozhodl pro jeho uchování ve stavu hřbitovním i s pomůlkami. Zklamání se však odbor dožil v otázce nové postovní budovy, jejíž špatnou situaci bylo pokázeno pěkně učené staré náměstí Senovské. Rovněž odstranění pěkné profilovaných kamenných kašen

v ulici Rudolfské a Pražské nemohl odbor zabrániti. Členů měl odbor: 1 zakládajících, 39 činných a 1 člena ústředí. Interní činnosti skoro nebylo. Pelhřimovský odbor měl 1 člena zakládajícího a 27 činných. Činnosti však vyvíjeti nemohl, poněvadž většina členů koná činnou službu vojenskou. Zprávu o pokladě podal architekt J. P. Šebek. V roce 1915 bylo přijato K 10469-99 a vydáno K 4144-86. Zbylo tudíž K 6325-13. Celkové jmění Klubu činí K 25465-63. Vyroztlo o K 1054-81. Zpráva revisorů účtů, přednesená panem vrchním účetním J. F. Kocanem a referující o stavu pokladny v každém ohledu příznivě, byla vzata na vědomí. Zprávu archivářovu podal dr. Václav Vojtěšek. Vzhledem ke nepřiznivé situaci povšechné bylo potřebí seřaditi i na klubovním archivu. Jak vysvětlil ze zprávy pokladní, nejenže v uplynulém roce nebyly zakoupeny žádné fotografie, nýbrž nepřibýlo — až na několik kusů — ani štokův obrázků, opatřených pro Věstník. Neboť rozsah jeho byl omezen a bylo těženo ze zásob starších. Zůstal tedy stav archivu takřka totožný se stavem roku loňského. Nyní, kdy Klub má místnosti definitivní, bude však možno přistoupiti aspoň k uspořádání archivu. Přinese jistě užitek, zvláště, dovolí-li klubovní finance náležitě opatření všeho materiálu a případné rozhojnění. Ve zprávě redaktorské sdělil redaktor Věstníku dr. K. Guth, že vydávání Věstníku bylo nutno omeziti z finančních důvodů pouze na čtyři čísla ročně po osmi stranách. Zprávu knihovni podal dr. František Páta. Přidatky činily jen dary a časopisy, docházející výměnou za Věstník. Také jejich počet se však zmenšil. Bylo proto v klubovní čitárně vykládáno jen 40 časopisů a revui. Knihoval obsahuje 450 děl o 786 svazcích. Zprávu pořadatelskou podal dr. Karel Herain. Doba nebyla pro vycházky příznivá. Zmenšil se počet stálých účastníků a kromě toho bylo zahájeno hromadné pořádání vycházek ve prospěch válečné péče. Klub zastavil proto meči únorem až květnem své podniky. Po jejich znovuzahájení dbáno při nich časovosti a různých příležitostí a byly také sníženy režijní příspěvky. Za těchto okolností bylo uspořádáno 28 vycházek, jejich se zúčastnilo 1635 osob. Průměr a návštěva byla tedy 58 osob. Čistý výnos činil K 407-90. Kromě toho bylo odevzdáno Okresní a věčné úřadovně v Praze ze dvou vycházek K 2180 ve prospěch Fondu pro podporu širokých po pražských vojinech. Všechny zprávy byly schváleny. Po zvolení pp. vrch. účetního K cana a arch. Fr. Kaválie sekretářů by a vykonávaní volba členů domácí rady. Byli zvoleni Tito pásové: Valní rada dr. Luboš Jeřábek předseda, bibliotékař Jan Emel a prof. arch. Ant. Engel náčelníky předsedovými; členy domácí rady: prof. dr. Dobáš, dr. Robert Fliedra, mag. sekretář, dvorní rada prof. dr. J. Goll, dr. K. Guth, úředník c. k. zemsk. konserv. úřadu. dr. K. Herain, PhC. Ješek Hofman, vrch. inž. arch. R. Hrabě, arch. B. H. Hilbichmann, vrch. komisař inž. E. Mölzer, PhC. K. Novotný, prof. dr. Frant. Páta, arch. Frant. Roith, vrch. inž. E. Schwarzer, arch. J. P. Šebek, prof. dr. J. Šusta, Jan Ventura, vrch. úředník Zemské banky, dr. V. Vojtěšek, adjunkt měst. arcivu. Revisory účtů byli zvoleni pp.: vrchní účetní J. F. Kocan, Vělné Kirchener z Neukirchenu a dr. J. Sommer, mag. sekretář. Všechny návrhy a podal pp. bibliotékař Emel a vrch. komisař inž. Mölzer. První vzpomenu, že v r. 1916 došlo dvorní rada prof. dr. Jaroslav G II, člen domácí rady, s dmdesát let života. tmuoči nabídku akad. socháře Kafky na nezátné zhotovení Gollovy plakety v režii Klubu. Pan vrch. komisař Mölzer navrhl pak jednak, aby bylo přístě členo malé účastí při valné hromadě zařazením případné přednášky v její pořad, jednak doporučil, aby bylo dr. Dlabavci při odchodu z domácí rady projevono vhodným způsobem uznání Klubu za horlivou činnost vycházekovo. Všechny návrhy byly přikázány domácí radě. Pan předsedající ukončil pak schůzi poděkováním všem příznivcům a přátelům Klubu, jejich řady stále rostou, a oznámil potěšující zprávu, že bude v květnu přikročeno na zákládě povolené smluvence k opravě Starého Ungeltu v Týnském dvoře.

OB SAH ČÍS. 2: POSLEDNÍ ZBYTEK PANORAMATU NOVOHO MĚSTA PRAŽSKÉHO OHROŽEN. Se 4 obr. Str. 17—23. OCHRANA PAMÁTEK. (Zemská komise pro soupis cecovních památek.) Str. 23—24. PŘÍSPĚVKY K DĚJINAM A MÍSTOPISU PRAHY A OKOLÍ. (XXII. Palác Konicův v ulici Panské v Praze. S 1 obr.) Str. 24—26. DROBNÉ ZPRÁVY. ZPRÁVY OSOBNÍ. ZPRÁVY Z KLUBU.

Odpovědný redaktor K. Guth, 540-II.; redakční rada: Dr. V. Birnbaum, dr. Robert Fliedra, dr. H. Opočenský, arch. St. Sochor, dr. Zd. Wirth. Věstník vychází nejméně čtyřikrát do roka. — Otištění článků i vyobrazení jest dovoleno, udán-li pramen. — Štoky se půjčují k otištění (6 hal. za čtvereční centimetr). — Vydává Klub za Starou Prahu, Praha 42./III. — Reklamační lhůta 4 neděle. Reklamacce se nefrankují. — Tiskem „Grafie“, Dělnické knižstávkárny v Praze II., Myslíkova ulice. — Štoky z graf. závodu J. Stencova v Praze I., Salvátorská 8.

ZASTAROU PRAHU

VĚSTNÍK PRO OCHRANU PAMÁTEK V ČECHÁCH.

ROČNÍK VI.

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR KAREL GUTH.

V PRAZE 1917.

NÁKLADEM KLUBU ZA STAROU PRAHU. TISKEM GRAFIE, PRAHA II.-1959, MYSLÍKOVA UL.

OBSAH ROČNÍKU VI.

	Strana		Strana
I. OCHRANA PAMÁTEK.		REGULACE. Poslední zbytek panoramatu Nového města pražského ohrožen. Se 4 obr. (B. Hübschmann, — r. —, domácí rada)	17—23
Zemská komise pro soupis cechovních památek. (Hanuš Opočenský)	23—24		
II. PŘÍSPĚVKY K DĚJINÁM A MÍSTOPISU KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY A OKOLÍ.		V. Z VENKOVA.	
22. Palác Kouniců v ulici Panské v Praze. (V. Vojtěšek a K. Guth.) S 1 obr.	5—6, 11—13, 24—26	PARDUBICE. Okolí děkanského kostela v Pardubicích ohroženo nevhodnou úpravou bývalého náhonu. (Fr. Roith.) S 2 obr.	9—10
III. ZPRÁVY Z C. K. ZEMSKÉHO KONSERVATORÁTU PRO KRÁL. ČESKÉ.		VI. DROBNÉ ZPRÁVY.	
Návrh regulace okolí kostela sv. Apolináře	14—15	Úprava hlavního průčelí kostela sv. Ducha v Praze	26—27
IV. Z PRAHY.		Kráša Prahy	7
KOSTELY. Úprava hlavního průčelí kostela sv. Ducha v Praze	26—27	Krocínova kašna (K. Guth)	6
NOVOSTAVBY. Proti zastavení pohledu na královský hrad. S 2 obr.	1—3	Ríšský zákon na ochranu památek	6—7
Vzhled Velkopřevorského náměstí poškozen. S 6 obr. 3—4, 10—11	3—4, 10—11	VII. OSOBNÍ ZPRÁVY.	
		Prof. Dr. Karel Chytil šedesátníkem. (K. G.)	27
		† Architekt Josef Schulz. (V. D.)	27
		VIII. ZPRÁVY Z KLUBU.	
		Řádná valná schůze Klubu 1915	7—8, 15—16
		Řádná valná schůze Klubu 1916	28
		Agenda spolková	8